Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 27 ноябрь
СЕШАНБА
№ 270 (5.063).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

МУШТАРИЙЛАР КАЛОМИ

Қайта қуриш, демократия шарофати билан маънавий қадриятларимиз тикланаяпти, ҳақ жойида қарор топаяпти. Ҳаётимиз янгича мазмун касб этаётир. Бу таҳририятга келаётган хатлар руҳидан ҳам сезилиб турибди. Жорий йил бошидан бери муштарийлардан, ишчи-қишлоқ мухбирларидан 7 мингдан ортиқ хат-хабар олинди. Уларнинг аксариятида кўпчиликни ўйлантираётган муаммолар ҳақида гап боради, муҳим таклифлар ва истаклар, қайноқ қалб сўзлари баён этилади.

Қуйида ана шундай мактублардан баъзиларини эътиборингизга ҳавола этамиз.

Ғанибой Тўраев қирқ йилдан бери Поп районидаги «Поп» давлат хўжалигида меҳнат қилади. У нафақа ёшидан ўтган бўлсада, қадрдон касбини тарк этгани йўқ. Тасарруфидаги «Белорусь» тракторини бенуқсон бошқариб, жамоа аҳли ҳурматини қозонмоқда. Жонкуяр техника жиловкори кўп йиллик хизматлари учун Меҳнат шуҳрати ордени ҳамда енгил автомашина билан тақдирланган. Шу кунларда кузги-қишги дала ишларида фаол иштирок этаяпти.

СУРАТДА: механизатор Ғ. Тўраев.

М. ХУДОЙҚУЛОВ олган сурат.

Танқид

ТУЁҒИДАН ЎТ ЧАҚНАСИН

Рўзноманинг 18 октябрь сонида чоп этилган «Оёғидан ўт чақнар» сарлавҳали мақола қўлимга қалам тутқазди. Дарҳақиқат, учқур дулдулларимиз ҳақида қанча гапирсак оз. От — инсоннинг содиқ дўсти. У жангу жадалларда, мураккаб шароитларда синовдан ўтган. Бир воқеа эсимда, Арнасой кўлидан кечиб ўтаётган чўпон тасодифан йиқилиб, сувга чўкади. Шунда унинг оти қирғоқдан кетмай юм-юм ёш тўккани, иккинчи куни қишлоққа келиб одамларни ўша жойга адашмай бошлаб борганидан хабардорман.

Етти ўлчаб бир кес, дейди халқимиз. Ўзбек отлари ҳақида ўйлаганимда беихтиёр шу нақл ёдимга тушади. Уларнинг қисмати аянчли. Не-не тулпорлар пичоқ тиғидан ўтказилди ёки аҳолидан зўрлик билан тортиб олинди. Ўшанда баъзилар «Отимни сўйгунча, мени сўй!» деб зор-зор қақшаганини ҳам биламиз.

Янгиланиш шарофати билан яйловларимиз кўрки бўлган бу жониворларга муносабат ўзгараяпти. Отни севмайдиган киши бўлмаса керак. У узоқ йўлни яқин қилади. Шу боисдан чўпон учун ҳам, пахтакор учун ҳам бирдек азиз, қадрли. Хўжалигимизда отчиликни ривожлантиришга жиддий эътибор берилмоқда. 1987 йилгача тулпорлар бармоқ билан санарли эди. Ҳозир улар сони 120 тадан ошади.

Шу ўринда бир мулоҳазани айтиб ўтмоқчиман. Жумҳуриятимизда эгар, жабдуқ, юган, нўхта ишлаб чиқарадиган биронта ҳам корхона йўқ. Ота-боболаримизнинг бу борадаги бой анъаналари унутилиб бораяпти. Уларни ким давом эттиради? Қудратли техникалар ўз йўлига. Эндиликда отаравaларга ҳам катта эҳтиёж сезилаяпти. У хўжаликлар учун иқтисодий фойда келтиришини унутмаслик лозим.

Т. ЖАЛИЛОВ,
Дўстлик районидаги Ленин номли давлат хўжалиги ветврачи.

Таклиф

ТИЛ—МАЪНАВИЯТ КЎЗГУСИ

Ҳурматли муҳаррир! Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Кенгашининг 1990 йил 19 февралда қабул қилган 101-қарорининг V бўлим, 3-моддасида ҳамда ҳукумат комиссиясининг 1989 йил 18 декабрь қарорида жумҳурият рўзномаларида ва ойномаларида махсус бўлим — «Атамалар бурчаги» ташкил этиш кўрсатилган эди. Ўтган вақт ичида Сиз бошқараётган газета саҳифаларида тил муаммоларига доир мазмунли мақолалар чоп этилди. Бу, шубҳасиз, ўзбек тили мавқеини ошириш, муомалада турлича қўлланилаётган атамалар юзасидан жамоатчилик фикрини уйғотиш, уларнинг мақбул шаклларини танлаб олишда муайян аҳамият касб этди.

Давлат тили ҳақидаги Қонунни амалга ошириш бўйича тузилган жумҳурият комиссияси шу йил 19 сентябрда бўлган мажлисида матбуот саҳифаларида янги атамалар ҳақида мунтазам маълумот бериб бориш, бу ишни изчил давом эттиришни лозим топди. Комиссия йиғилишида таъкидланганидек; «Рўзнома ва жаридаларда айнан бир маъно билдирадиган сўзлар турлича ёзилмоқда... Таҳририят ҳайъатлари Атамалар қўмитасининг таклифларидан ҳар доим ҳам фойдаланаётганлари йўқ».

Шуни назарда тутиб, газетангиз саҳифасида алоҳида бурчак ташкил этишни, янгича қўлланилаётган сўз ва атамаларни ана шу бурчакда муҳокама учун эълон қилиб боришингизни сўраймиз.

Ғ. АБДУРАҲМОНОВ,
Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Кенгаши ҳузуридаги Атамашунослик қўмитасининг раиси.

Мулоҳаза

ЭҲТИРОМГА ЛОЙИҚ

Ўзбек мусиқа санъати ўзининг бой ва қадимий анъаналарига эга. Улар йиллар оша сайқал топиб, ривожланиб бораяпти. Айниқса классик қўшиқчилигимизга катта эътибор берилаётганини таъкидлаб ўтиш жоиз. Бу соҳанинг ўз билимдонлари, сарварлари борки, халқимиз улар билан ҳақли равишда фахрланади. Академик Юнус Ражабий ёки машҳур ҳофиз Комилжон Отаниёзовни ким қадрламайди, дейсиз? Мусиқа маданиятимиз тарихида уларнинг ўз ўрни бор.

Фикримча, бу санъаткорларнинг хизматини муносиб даражада қадрлай олганимизча йўқ. Жумҳуриятимизда улуғ бобомиз Алишер Навоий номидаги мукофот жорий этилган. Мен оддий санъат мухлиси сифатида ана шу мукофотга номзодлар орасида Юнус Ражабий билан Комилжон Отаниёзов ҳам бўлишини истардим. Зотан, уларнинг миллий маданиятимиз ривожига қўшган ҳиссалари ҳар қанча эҳтиромга лойиқ.

Қ. НОРБОЕВ,
Пахтачи районидаги 13-мактаб ўқитувчиси.

Муаммо

БЕКОРДАН ХУДО БЕЗОР

Ишсизлик... Яқин йиллар-гача бу муаммо ҳақида ёзиш у ёқда турсин, гапиришга ҳам чўчирдик. Касални яширсанг, иситмаси ошкор қилади. Қайта қуриш, янгиланиш шамоли кўпгина иллатлар юзидаги пардани олиб ташлади. 70 йиллик тарихимиз биз учун катта сабоқ бўлди. Қаранг, шунча вақт мобайнида хориждаги ишсизларга ачиниб, ҳамдард бўлибмиз-у ўзимиздаги минглаб бекор қўллар ҳақида ўйлаб кўрмабмиз-а!

Ишсизлик муаммоси ҳудуд жиҳатдан унча катта бўлмаган Ёзёвон районини ҳам четлаб ўтгани йўқ. Бу борада белгиланган муайян тадбирлар кутилган натижани бермаяпти. Чўлигулистон қишлоқ Советида 6.400 нафар аҳоли истиқомат қилади. Шунинг 3.233 нафари меҳнатга яроқли кишилар. Улардан 71 нафари ҳозиргача ишсиз. Қишлоқ Советида икки йирик хўжалик («Москва» ҳамда «Чўлигулистон») мавжудлигини назарда тутсак, бу унчалик катта кўрсаткич эмас. Ҳамма бало муаммони узил-кесил ҳал этиш қийин кўчаётганлигида. Ишсизлик одамлар кайфиятига ёмон таъсир кўрсатаяпти. Айниқса яшаш, турмуш кечириш қийинлашиб бораётган ҳозирги вазиятда буни эътибордан соқит қилиб бўлмайди.

— Аҳолини тўлиқ иш билан таъминлаш имкониятини излаяпмиз, — деди қишлоқ Совети ходими М. Бойматов. — Фарғона механика заводи, ип йигирув фабрикаси, бошқа саноат корхоналари йигит-қизларга мунтазир. Лекин бу жойларда ишлашни хоҳловчилар кам. Кўпчилик йўл узоқлигини баҳона қилади. Ишсизларнинг 22 нафари хотин-қизлар. Район миқёсида уларга мос иш топилмаяпти. Қани энди, қишлоқ Советимиз ҳудудида бирон фабрика ёки корхонанинг бўлими ташкил этилса. У ҳар икки томон учун фойдали бўларди.

Ўринли таклиф. Қишлоқ жойларида саноат корхоналари тармоғини кенгайтириш ишсизлик муаммосини ҳал этишнинг муҳим омилларидан бири. Бу борадаги дастлабки тажрибалар яхши самара бераяпти. Қишлоқ Совети қошида чек усулида ишлайдиган «Авангард» кооперативи ташкил этилганига кўп бўлди. Аммо бу ерда бор-йўғи 7 нафар ёшлар фаолият кўрсатишаяпти. Кооператив ҳаракатини ривожлантириш учун энг аввало тижорат, кордонлик илмидан хабардор бўлиш лозим.

«Москва» жамоа хўжалигидаги Қизил аскар қишлоғида бўлганимизда ишсиз юрган бир неча ёшлар, хотин-қизлар билан суҳбатлашдик. Махфиратхон Аҳмаджонованинг сўзларига эътибор беринг:

— Бир йилдан бери бекорман. Шифокорлар далада ишлашимга рухсат беришмади. Саломатлигимнинг мазаси йўқ. Турмуш ўртоғим 120 сўм маош олади. Шунга қаноат қилиб, амал-тақал билан рўзғор тебратамиз. Қорнимизга етса, устимизга етмайди. Яқинда газетада уй боғчалари тўғрисида ўқиб, ўйланиб қолдим. Бизда ҳам бу хайрли ишни амалга ошириш мумкин-ку. Шахсан ўзим 20—25 болани тарбиялаган бўлардим. Тажрибам етарли.

Қишлоқ аёли меҳнатдан қочмайди. У ҳар қандай фидойиликка тайёр. Бироқ хўжалик раҳбарлари лоақал «аҳволинг қалай» деб сўрашмаса нима қилишсин? Инсон ҳақида ғамхўрлик кўрсатиш уларнинг биринчи галдаги бурчи эмасми?! Қизил аскар қишлоғидаги М. Охунжонова, Санъатхон Ҳожиматова сингари ўнлаб аёллар иш тополмай сарсон.

— Ўрта махсус маълумотим бор, — дейди М. Ҳожиматова. — Фарғона савдо техникумини тугатганман. Турмушга чиққанимдан кейин турмуш ўртоғим мутахассислигим бўйича ишлашга рухсат бермади. Бекордан худо безор. Енгилроқ иш сўраб хўжалик раиси Р. Ражабовага мурожаат қилдим. Ҳар қалай аёл-ку, дардимни тушунар, деб ўйлагандим. Умидим пучга чиқди. Ражабова: «Ўз соҳангиз бўйича ишлайверинг, мен ёрдам қилолмайман», деди совуққина. Шундан сўнг райондаги ташкилотларга учрадим. Фойда чиқмади. Нима қилишга ҳайронман...

Бундай ўкинчли сўзларни бошқалардан ҳам эшитдим. Уларнинг ташвишини тушуниш мумкин. Ишсизликни тугатмай туриб турмуш фаровонлигига эришиб бўлмайди. Халқимиз қуруқ гапдан, ёлғон ваъдалардан безиллаб қолган. Муаммони ҳал этиш учун амалий ҳаракат, бир ёқадан бош чиқариш лозим. Инсон қўллари ҳар қандай бунёдкорликка қодир. Бас, шундай экан, унга қонуний ҳуқуқини — меҳнат қилиш ҳуқуқини тўла берайлик.

Б. РАҲМОНОВ,
Фарғона вилояти.

Даъват

ДИЛ ГУЛДЕК НОЗИК

Инсон учун саломатликдан катта бойлик йўқ. Буни дард тортган билади. Яқинда, тўғрироғи, 6 сентябрь куни даволаниш учун Тошкентга келдим. Эндокринология илмий-текшириш институтининг клиникасига йўлланма беришди. Яхши жойлашдим. Шу ҳақда уйдагиларни хабардор қилиш учун шифохона яқинидаги 125-шаҳарлараро телефон станциясига келдим. Навбатда турганлар кўпчилик шекилли, мендан кечки соат саккизга буюртма олишди. Икки соат сарғайиб ўтирдим. Кутганда вақт ҳам имиллаб ўтади. Бу орада телефонистка ишини топшириб кетди. Баъзи бировлар ҳаш-паш дегунча Новороссийск, Новосибирск сингари узоқ шаҳарлар билан гаплашишди. Мен бўлсам ҳамон Конимех райони билан боғлана олмасдим. Хуноб ошди, асабим бузилди.

Бу ўринда телефонисткани айбламоқчи эмасман. У марказий алоқа пультида навбатчилик қилаётган ҳамкасбини тўрт марта огоҳлантирди. Аммо натижа чиқмади. Охирида терслик билан «телефон жавоб бермаяпти!» деди. Бошқа рақамни айтгандим, унга ҳам шундай жавоб бўлди. Эҳтимол, улар ҳақдир. Шуни яхши гап билан тушунтириш мумкин эди-ку. Совуқ муомала билан кекса, касалманд одамнинг дилини ранжитиш инсофданмикин!

А. РАҲМОНОВ,
Конимех районидаги Ҳамид Олимжон номли давлат хўжалиги.

Янги Иттифоқ Шартномасининг лойиҳаси тўғрисида

ССЖИ Президенти М. С. Горбачев иттифоқдош жумҳуриятларнинг Олий Кенгашларига, мухтор жумҳуриятларнинг Олий Кенгашларига, мухтор вилоятлар ва мухтор округларнинг халқ депутатлари кенгашларига янги Иттифоқ Шартномасининг лойиҳасини юборди.

Лойиҳа ССЖИ Олий Кенгашига тақдим этилди.

Ҳужжат жумҳуриятларнинг вакиллари билан маслаҳатлашувлар ва Федерация Кенгашидаги муҳокама натижасида илмий муассасалар, меҳнат жамоалари, жамоат ташкилотлари ва фуқароларнинг таклифларини ҳисобга олиб тайёрланди.

● **Янги Иттифоқ Шартномасининг лойиҳаси билан рўзноманинг иккинчи саҳифасида танишасиз.**

ПАХТА—РИЗҚУ РЎЗИМИЗ

ЛЕКИН ТАРМОҚ ЁРДАМГА МУҲТОЖ

Аждодларимиз, ота-боболаримиз ўтмишига, хусусан деҳқончилик тарихига назар ташласак, ўша қадим замонларда ҳам улар фахр-ғурурimiz — пахтани экиб, тирикчилик ўтказиб келганликларига гувоҳ бўламиз. Ҳақиқатан пахта ўзбекчиликнинг, ўзбек халқи мавжудлиги, тириклигининг нишонасидир, десак, асло муболаға эмас. Аммо кейинги йилларда турмушимизнинг ана шу энг ишончли, умидли манбаи — оқ мўъжизага «тош отишлар» кучайди. Гўё турғунлик йилларидан бошланиб, ҳозирга қадар давом этиб келаётган ижтимоий-иқтисодий соҳадаги инқирозимизга асосий сабаб пахта яккаҳокимлиги эмиш.

Тўғри, турғунлик йилларида ижтимоий-иқтисодий ҳаётимизда пала-партишликлар, пахта яккаҳокимлиги ҳукм сурган, бундан ҳеч ким кўз юмаётгани йўқ. Шуни алоҳида таъкидлаш ўринлики, бунга фақат ўша давр раҳбарлари айбдордирлар. Лекин пахта яккаҳокимлиги барҳам топиб, унинг ўрнида боғ-роғлар яратилаётган, сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштирилаётган, шунингдек, унумдор майдонларнинг бир қисми аҳолига шахсий уй-жой ва томорқа учун берилаётган паллада ҳам, таъбир жоиз бўлса, «муҳофасиз қолаётган» оқ олтинни бутунлай депсиб ташлашга даъват этувчилар топилаяпти. Эсини таниганидан буён дала кезадиган, қарийб 40 йил мобайнида пахта экиб келаётган деҳқон сифатида айтмоқчиманки, бундай одамлар оддий фуқарога, айниқса заҳматкаш пахтакорга ўзи англамаган ҳолда катта зарар етказишлари мумкин. Нима учун? Шунинг учунки, жумҳуриятимиз ҳатто бозор иқтисодиёти шароитига ўтган тақдирда ҳам биз ўзимизнинг турмуш фаровонлигимизни, мустақиллигимизни фақат пахта орқали таназзулдан сақлаб қоламиз. Бу — пахта майдонини янада кўпайтириш, шунинг эвазига ялпи ҳосил салмоғини ошириш, ана шу йўл орқали ўзимиз сезмаган ҳолда яна унинг яккаҳокимлиги муҳитини яратиш дегани эмас. Мақсад: замонавий технология, фан ютуқлари, илғорлар тажрибасини қўлланиш, истиқболли навлар яратиш туфайли экин майдонини кенгайтирмаган ҳолда мўл ва сифатли оқ олтин етиштиришга эришиш. Мева, сабзавот, полиз маҳсулотларига келсак, вилоятимизда кейинги уч-тўрт йил ичида бундай экинлар экиладиган пайкаллар турғунлик йилларидагига нисбатан уч-тўрт ҳисса ортди. Гектарлар ҳосилдорлигидан эса кўнгил тўқ. Бу йилги серобгарчиликнинг боиси ана шундан. Минг-минглаб гектарда барпо этилган янги боғ ва токзорлар тўлиқ ҳосилга кирса, бозор янада сероб бўлади, неъматлар тақчиллиги йўқолади.

Барчанинг эсида бўлса керак: бундан беш-олти йил аввал юқорининг кўрсатмаси асосида пахта йиғим-терими мавсумида ялпи сафарбарлик эълон қилинар, бундан ҳатто келажак авлодимиз — болалар ҳам четда қолишмасди. Шунга қарамай, ишнинг унуми, иқтисодий наф одамларни қониқтирмасди. Жумҳуриятимиз партия ва ҳукуматига, айниқса унинг Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг дадиллиги ва қатъиятлилигига минг раҳмат! Раҳбариятнинг саъй-ҳаракати туфайли бултур пахтакорлар яхшигина даромад олишганди. Бу йил қўлда терилган бир килограмм пахта учун 25 тийин, машинада саранжомланган ҳар тонна хом ашё учун эса 10 сўм иш ҳақи тўланганини айни муддао бўлди. Одамлар шов-шувсиз, дўқ-пўписасиз, заррача сафарбарликсиз далаларга, пахта йиғим-теримига отланишди. Жамоа хўжалигимиз, районимиз, вилоят ва жумҳуриятимизда пахта тайёрлаш йиллик режаси мисли кўрилмаган қисқа муддатда бажарилганлигининг бош омили ана шу моддий манфаатдорликнинг ошганлигида, деҳқоннинг кўнгли тўлганлигида, деб биламан.

Демак, жумҳуриятимизда халқ эҳтиёжини тўла вa ошириб қоплайдиган даражада озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кафолатлаган ҳолда пахта салмоғини илмий асосланган миқдорга етказишни вазиятнинг ўзи тақозо этаяпти. Чунки на чорва, на мева, на сабзавот ва полиз маҳсулотларидан олинадиган ялпи даромад пахтадан келадиган фойда ўрнини босолмайди. Қиёс: жумҳурият Президентининг фармонига кўра вилоятимизда 24,5 минг гектар майдон, районимизда 1.695, бизнинг «Коммунизм» колхозида эса 300 гектар ер меҳнаткашларга шахсий уй-жой ва томорқа учун ажратилди. Бироқ биз жорий йилда қолган майдоннинг ўзидан белгилангандан 1.000 тонна кўп пахта етиштирдик. Ялпи ҳосилнинг асосий қисми юқори навларга сотилди. Барча тармоқлар ҳисобига 7 миллион сўм даромад олинган бўлса, унинг 5 миллион 200 минг сўми баъзилар ўйламай-нетмай, моҳиятини англамай «тош отаётган» пахтачилик ҳиссасига тўғри келди. Бундан англашиладики, пахта — истиқболли экин. Аммо тармоқни янада ривожлантириш учун ечимини кутаётган бирталай муаммолар борки, уларни ҳал этмасдан туриб мурод ушалмайди.

Маълумки, бу йилги йиғим-терим мобайнида фарғоналик пахтакорлар кўнглининг бир бурчи кемтик бўлиб турди. Сабаби — етиштирилган ҳосилнинг аксарият қисми қайта ишлаш корхоналарида иккинчи навга қабул қилинди. Шундай савол туғилади: наҳотки биз — деҳқонлар хом ашё сифатини белгиловчи 30—40-йилларда ишлаб чиқарилган асбоб-ускуналар, алмисоқдан қолган «ГОСТ» талаби деб, ёз бўйи қилган меҳнатимизга куйиб қолаверамиз? Амалда шундай ҳол рўй бермоқда. Пахтакорлар ва саноатчилар ўртасидаги келишмовчилик, можароларга айни шу «ГОСТ» сабаб бўлаяпти. Менимча, бунга энди тоқат қилиш қийин. Уни янгилаш вақти келди. Устига устак, ҳозир деҳқон қайта ишловчи билан эмас, балки қайта ишловчи деҳқон билан албатта ҳисоблашиши лозим. Чунки эски «ГОСТ», эски асбоб-ускуналар касрига паст навларга баҳоланган пахта хорижга 5—10 баравар қиммат нархда сотилаётганлиги деҳқонга яхши маълум. Бундай адолатсизлик бартараф этилмас экан, ишда силжиш бўлиши мушкул. Бу — биринчиси. Иккинчи муаммо шуки, деҳқон ҳамон ўзи етиштирган пахтадан келадиган фойда салмоғининг жуда оз қисмига эгалик қилмоқда. Бу инсофдан эмас. Авваллари катта қишлоқларда тегирмон бўларди. Тегирмончи ун чиқариб бергани учун буғдой ёки макка олиб келган кишидан маълум миқдорда «улуш» талаб қиларди. Бугун пахта заводларида ҳам ана шу тартибни жорий этиш керак. Шундай қилинганда саноатчилар пахта толасини чиқариб бериш эвазигагина ҳақ оладиган бўлишади. Толани эса колхоз ва совхозларнинг ўзлари мустақил равишда сотаверадилар. Натижада деҳқон манфаатдорлиги янада ошади.

Жумҳурият партия ва ҳукумати рухсатномасига кўра жорий йилдан бошлаб давлат буюртмасидан ортиқча маҳсулотни хўжаликларнинг ўзлари тўғридан-тўғри хорижга пуллашлари мумкин. Бироқ ҳанузгача деҳқоннинг қўли нега ипсиз боғланганини тушуниш қийин. Вилоятимиз бўйича режадан ташқари тайёрланган қарийб 20 минг тонна тола бор. Унга харидор ҳам топдик, дейлик. Лекин толани сотишга ким ёки қайси ташкилот ёрдам беради? Буниси — қоронғу. Менимча, ана шу учинчи муаммо тезроқ ҳал этилса, колхозлар ва совхозларнинг иқтисодиёти бақувватлашар, пировардида одамларнинг турмуш фаровонлиги ошарди.

Бир мисол. Бизнинг хўжаликда, юқорида айтганимдек, режага қўшимча 1.000 тонна оқ олтин йиғиштириб олинди. Бу —340 тонна тола ва 600 тонна чигит дегани. Агар биз ана шу толанинг ҳар тоннасини 8 минг сўмдан сотсак, 2 миллион 720 минг сўм соф фойдага эга бўламиз. Чигит ҳам мўмай даромад. У чорва молларига едирилса, 100 тонна гўшт етиштирилади. Бироқ мавжуд тўсиқлар туфайли ҳам маблағдан, ҳам гўштдан бебаҳра қолаяпмиз.

Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Кенгашининг 1989 йил 24 июндаги 228-Р-сонли фармойишида пахта толасини хорижий мамлакатларга сотишдан олинаётган валютанинг 85 фоизи хўжаликлар ихтиёрига берилиши таъкидланган. Жумҳурият Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети низомига кўра ана шу маблағ бир жойда тўпланиши лозим. Менинг таклифим шуки, уни, яхшиси, вилоят ёки район миқёсида жамғариш, колхозлар ва совхозларга эса тегишлисини тарқатиш мақсадга мувофиқ. Афсуски, фармойиш ҳалиeри бажарилмайдиганга ўхшайди.

Икки оғиз ғўза навлари хусусида. Мундоқ ўйлаб кўрсак, биз — деҳқонлар кўп йиллар мобайнида навларни саноат талабига мослашга одатланиб қолган эканмиз. Янгиси яратилишига қанча вақт кетишини нафақат олим, балки деҳқон ҳам яхши билади. Бу — узоқ муддатли жараён. Аммо саноатни навга мослаштириш бунчалик қийин эмас-ку? Оқибатда нима бўлаяпти ўзи? Толаси яхши ва пишиқ, ҳосилдорлиги юқори, касалликларга чидамли қатор пахта навлар бой берилмоқда. Улар далаларда бир-икки йил экилгач, саноат талабига жавоб бермаяпти, деган баҳонада ишлаб чиқаришдан олиб ташланаяпти.

Жумҳурият иқтисодиётини мустаҳкамлашда пахтанинг ўз ўрни ва мавқеи бор экан, тармоқни ривожлантириш мақсадида юқоридаги муаммоларни тезроқ ҳал қилиш лозим. Аммо бунинг учун ким ҳаракат қилади-ю ким деҳқонга ёрдам беради? Бу борада ҳанузгача силжиш сезилмаяпти. Жумҳурият Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети ҳамда вилоятларнинг деҳқончилик-саноат уюшмаларида кенг кўламли ишчи маҳкамаси бўлса-да, улар ҳеч қанақа дадиллик ва ташаббус кўрсатмаяптилар.

Пахтачиликда тўпланиб қолган жами муаммоларнинг ечимини тезроқ топишни, соҳанинг равнақи йўлида ҳар қачонгидан қатъийроқ ҳаракат қилишни даврнинг ўзи талаб этаяпти.

Мусожон ШЕРБУТАЕВ,
Қува районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси, Фарғона вилоят Деҳқонлар уюшмасининг раиси.

МУШТАРИЙЛАР ДИҚҚАТИГА!

1991 йил учун газета ва журналларга обуна тўплаш 1 декабргача давом этади.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг бир йиллик обуна нархи: 17 сўм 40 тийин. Ярим йилга 8 сўм 70 тийин, уч ойга 4 сўм 35 тийин тўлайсиз.

Индекс: 64602.

Газетамизнинг доимий муштарийси бўлиб қоласиз, деган умиддамиз.

Лойиҳа

ИТТИФОҚ ШАРТНОМАСИ

Шартномада қатнашувчи мустақил жумҳуриятлар,

халқларнинг ўз иттифоқини янгилашга бўлган ҳоҳиш иродасини ифодалаб, тарихий тақдирларнинг яқинлигига асосланиб, тенг ҳуқуқли ҳамкорликни таъминлаб, дўстлик, иноқликда яшаш муддаоси билан;

халқларнинг моддий фаровонлиги ва маънавий ривожланиши, миллий маданиятларни ўзаро бойитиш, умумий хавфсизликни таъминлаш манфаатларини назарда тутиб;

ўтмишдан сабоқ чиқариб ҳамда мамлакат турмушидаги ва бутун дунёдаги ўзгаришларни эътиборга олиб;

мустақил Совет Жумҳуриятлари Иттифоқида ўз муносабатларини янги асосда қуришга қарор бердилар.

I. АСОСИЙ ҚОИДАЛАР

Биринчи. Шартномада қатнашувчи ҳар бир жумҳурият мустақил давлатдир ва ўз ҳудудида тўла давлат ҳокимиятига эгадир.

ССЖ Иттифоқи — жумҳуриятларнинг ихтиёрий бирлашуви натижасида тузилган ва шартнома қатнашчилари берган ваколатлар доирасида давлат ҳокимиятини амалга оширадиган мустақил федератив давлатдир.

Иккинчи. Мустақил Совет Жумҳуриятлари Иттифоқини ташкил этувчи жумҳуриятлар ҳар бир халқнинг ўз тақдирини ўзи белгилашга ва ўзини ўзи бошқаришга, ўз тараққиётининг барча масалаларини мустақил ҳал этишга бўлган дахлсиз ҳуқуқини эътироф этадилар. Улар ирқчиликка, шовинизмга, миллатчиликка, халқлар ҳуқуқларини чеклаш йўлидаги ҳар қандай уринишларга қатъиян қарши чиқадилар. Шартнома қатнашчилари умумбашарий ва миллий қадриятларни узвий боғлашга амал қиладилар.

Учинчи. Жумҳуриятлар БМТнинг Умумий декларациясида ва халқаро битимларда эълон қилинган инсон ҳуқуқлари устунлигини ўз бирлашувининг энг муҳим қоидаси деб эътироф этадилар. ССЖИ фуқароларининг она тилини ўрганиш ва ундан фойдаланиш имкониятига, бемалол ахборот олишга, диний эътиқод эркинлигига ҳамда бошқа сиёсий ва шахсий эркинликларига кафолат берилади.

Тўртинчи. Жумҳуриятлар фуқаролар жамиятини шакллантиришни ва уни ривожлантиришни эркинлик ва фаровонликнинг энг муҳим шарти деб биладилар. Улар мулк ва хўжалик юритиш усуллари шаклларини эркин танлаш, ижтимоий адолат ва ҳимояланиш қоидаларини рўёбга чиқариш асосида одамларнинг эҳтиёжини қондиришга интиладилар.

Бешинчи. Жумҳуриятлар ўзларининг давлат тузумини, маъмурий-ҳудудий бўлинишини, ҳокимият ва бошқарув идоралари системасини мустақил белгилайдилар. Улар халқ вакиллигига асосланган демократияни умумий энг муҳим қоида деб эътироф этадилар ҳамда авторитаризм ва зўравонликка бўлган ҳар қандай тамойилларга қарши кафил бўлиб, хизмат қиладиган ҳуқуқий давлатни барпо этишга интиладилар.

Олтинчи. Жумҳуриятлар миллий анъаналарни сақлаб қолишни ва ривожлантиришни, таълим, фан ва маданиятга давлат томонидан ёрдам берилишини ўзларининг муҳим вазифаси деб ҳисоблайдилар. Улар мамлакат ва бутун дунё халқларининг инсонпарвар маънавий қадриятларини жадал айирбошлашга ва уларнинг бир-бирини ўзаро бойитишга кўмаклашадилар.

Еттинчи. Жумҳуриятлар маълум қиладиларки, мустаҳкам тинчлик, ядро қуролини ва бошқа оммавий қирғин қуролини тугатиш, инсоният олдида турган бошқа ҳамма жаҳоншумул муаммоларни ҳал этишда давлатларнинг ҳамкорлиги ва халқларнинг бирдамлиги — ўзларининг халқаро майдондаги асосий мақсадларидир.

II. ИТТИФОҚНИНГ ТУЗИЛИШИ

1-модда. **Иттифоқда аъзолик**

Жумҳуриятларнинг ССЖ Иттифоқидаги аъзолиги ихтиёрийдир.

Шартномада қатнашувчи жумҳуриятлар бевосита ёки бошқа жумҳуриятлар таркибида Иттифоққа кирадилар, бу эса уларнинг ҳуқуқларини камситмайди ва уларни шартнома юзасидан олган мажбуриятларидан халос этмайди.

Бири бошқасининг таркибига кирадиган жумҳуриятлар ўртасидаги муносабатлар улар ўртасидаги шартномалар ва битимлар билан тартибга солиб турилади.

Иттифоқ аъзолари Шартнома шартларини ва ўзи қабул қилган мажбуриятларни бузувчи жумҳуриятнинг ССЖИга аъзолигини тўхтатиш тўғрисидаги масалани ўртага қўйишлари мумкин.

2-модда. **Фуқаролик**

ССЖ Иттифоқига кирувчи жумҳурият фуқароси айни пайтда ССЖИ фуқаросидир.

Фуқаролар ССЖИ Конституциясида, қонунларида ва халқаро шартномаларида мустаҳкам белгилаб қўйилган тенг ҳуқуқлар ва мажбуриятларга эгадирлар.

3-модда. **Ҳудуд**

ССЖ Иттифоқи ҳудуди Шартномада қатнашувчи барча жумҳуриятларнинг ҳудудларидан иборат.

Жумҳуриятлар ўртасидаги чегаралар фақат улар ўртасидаги келишувга биноан ўзгартирилиши мумкин.

Жумҳуриятлар ўз ҳудудида истиқомат қиладиган барча халқларнинг сиёсий ҳуқуқларига ҳамда ижтимоий-иқтисодий ва маданий ривожланиш имкониятларига кафолат берадилар.

4-модда. **Жумҳуриятлар ўртасидаги муносабатлар**

Шартномада қатнашувчи жумҳуриятлар ўзларининг Иттифоқ таркибидаги ўзаро муносабатларини тенглик, мустақилликни, ҳудудий яхлитликни ҳурмат қилиш, ички ишларга аралашмаслик, барча низоларни тинч воситалар билан ҳал этиш, ҳамкорлик, ўзаро ёрдам асосига, Иттифоқ шартномаси ва жумҳуриятлараро битимлар юзасидан олган мажбуриятларини виждонан бажариш асосига қурадилар.

Жумҳуриятлар ўз ҳудудида хорижий давлатларнинг қуролли қисмлари ва ҳарбий базалари жойлаштирилишига йўл қўймаслик, Иттифоқ мақсадларига зид бўлган ёки Иттифоққа кирувчи жумҳуриятларнинг манфаатларига қарши қаратилган битимлар тузмаслик мажбуриятини оладилар.

5-модда. **Иттифоқнинг ваколатлари**

Шартнома қатнашчилари ССЖ Иттифоқига:

1) ССЖИ Конституциясини қабул қилиш, унга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш; жумҳуриятлар билан биргаликда ССЖИ фуқароларининг асосий ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш;

2) Иттифоқнинг мустақиллиги ва ҳудудий бутунлигини ҳимоя қилиш; ССЖИ Давлат чегарасини белгилаш ва қўриқлаш; ССЖИ давлат хавфсизлигини таъминлаш; мудофаани ташкил этиш ва ССЖИ Қуролли Кучларига раҳбарлик қилиш; уруш эълон қилиш ва сулҳ тузиш;

3). Иттифоқнинг ташқи сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш; ССЖИнинг халқаро шартномаларини тузиш; бошқа давлатлар билан муносабатларда ва халқаро ташкилотларда Иттифоқ номидан вакиллик қилиш; жумҳуриятларнинг ташқи сиёсий фаолиятини мувофиқлаштириш; ССЖИнинг ташқи иқтисодий фаолиятини бошқариш ва жумҳуриятларнинг ташқи иқтисодий алоқаларини мувофиқлаштириш; божхона иши;

4) Жумҳуриятлар билан биргаликда мамлакатнинг иқтисодий ривожланиш стратегиясини белгилаш ва Умумиттифоқ бозорини ривожлантириш учун шарт-шароит яратиш; умумий валютага асосланган ягона молиявий, кредит ва пул сиёсатини ўтказиш; Иттифоқ бюджетини тузиш ва ижро этиш; олтин запаси ва олмос жамғармасини сақлаш ҳамда улардан жумҳуриятлар билан келишиб фойдаланиш; Умумиттифоқ дастурларини амалга ошириш, ривожланиш жамғармаларини, табиий офатлар ва фалокатларнинг оқибатларини тугатиш жамғармаларини ташкил этиш;

5) Жумҳуриятлар билан бирга мамлакатнинг ягона ёқилғи-энергетика системасини, темир йўл, ҳаво, денгиз транспортини ва магистрал қувурларини бошқариш; мудофаа корхоналарини, космик тадқиқотларни, алоқа ва ахборот, геодезия, картография, метрология ва стандартлаш Иттифоқ системаларини бошқариш, табиий ресурслардан фойдаланиш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш асосларини белгилаш, келишиб олинган экология сиёсатини ўтказиш;

6) Жумҳуриятлар билан биргаликда меҳнат шароитлари ва уни муҳофаза қилиш, ижтимоий таъминот ва суғурта, соғлиқни сақлаш, оналик ва болалик тўғрисида ғамхўрлик масалаларини ўз ичига оладиган ижтимоий сиёсат асосларини белгилаш;

7) Маданият ва маориф, фундаментал илмий тадқиқотлар ва фан-техника тараққиётини рағбатлантириш соҳасида жумҳуриятлараро ҳамкорликни мувофиқлаштириш;

8) Жумҳуриятлар билан келишилган масалалар юзасидан Қонун асосларини белгилаш; жамоат тартибини сақлашдаги ва жиноятчиликка қарши курашдаги фаолиятни мувофиқлаштириш ваколатларини берадилар.

Иттифоқнинг ваколатлари барча жумҳуриятларнинг розилигисиз ўзгартирилиши мумкин эмас.

6-модда. **Иттифоқнинг ваколатларини амалга оширишда жумҳуриятларнинг иштироки**

Жумҳуриятлар Иттифоқ идораларини биргаликда шакллантириш, манфаатлар ва ҳаракатларни келиштириб олишнинг бошқа воситалари ва тартиб қоидаларини юзага келтириш орқали ССЖ Иттифоқининг ваколатларини амалга оширишда қатнашадилар.

Ҳар бир жумҳурият ССЖ Иттифоқи билан битим тузиш йўли орқали унга ўзининг айрим ваколатларини қўшимча тарзда бериши, Иттифоқ эса барча жумҳуриятларнинг розилиги билан улардан бирига ёки бир нечтасига улар ҳудудида рўёбга чиқариш учун ўзининг айрим ваколатларини бериши мумкин.

7-модда. **Мулкчилик**

ССЖ Иттифоқи ва жумҳуриятлар мулкчилигининг барча шакллари, шу жумладан фуқаролар ҳамда улар бирлашмаларининг мулки, давлат мулки эркин ривожланишини ва улар ҳимоя қилинишини таъминлайдилар.

Жумҳуриятлар ўз ҳудудларидаги ернинг, ер ости бойликларининг ва бошқа табиий ресурсларнинг, шунингдек давлат мол-мулкининг хусусий эгаларидир, буларнинг ССЖ Иттифоқи ваколатларини амалга ошириш учун зарур бўлган қисми бундан истиснодир.

Ерга, унинг ер ости бойликларига ва бошқа табиий ресурсларига эгалик муносабатларини жумҳуриятларнинг қонунлари билан тартибга солиб туриш Иттифоқ ваколатларини рўёбга чиқаришга тўсқинлик қилмаслиги керак.

8-модда. **Солиқлар ва йиғимлар**

Жумҳуриятлар ўз бюджетларини мустақил белгилайдилар, жумҳурият солиқлари ва йиғимларини жорий қиладилар.

ССЖ Иттифоқи ваколатларини амалга ошириш учун Иттифоқ солиқлари ва йиғимлари жорий этилади, жумҳуриятлар билан биргаликда умумиттифоқ дастурларини амалга ошириш учун улуш ажратмалари белгиланади.

9-модда. **Қонунлар**

Жумҳурият қонунлари жумҳуриятларнинг ҳудудида Иттифоқ ихтиёрига берилган масалалардан ташқари барча масалаларда устундир.

ССЖ Иттифоқининг унинг ўз ҳуқуқ доирасига киритилган масалалар юзасидан қабул қилган қонунлари устун бўлади ва барча жумҳуриятларнинг ҳудудларида ижро этилиши мажбурийдир.

Иттифоқнинг Иттифоқ билан жумҳуриятлар ихтиёрига биргаликда бошқариш учун берилган масалаларга оид қонунлари агар манфаатларига мазкур қонунлар дахлдор бўлган жумҳурият эътироз билдирмаса амал қила бошлайди.

ССЖ Иттифоқи Конституцияси ва қонунлари, жумҳуриятларнинг Конституциялари ва қонунлари мазкур шартнома қоидаларига ва ССЖИ ҳамда жумҳуриятларнинг халқаро мажбуриятларига зид бўлмаслиги керак.

Агар ССЖИ Қонуни жумҳурият Конституциясига зид бўлса ва Иттифоқ ваколатларидан ташқарига чиқса, жумҳурият норозилик билдиришга ҳақлидир. Агар жумҳуриятларнинг қонун ҳужжатлари мазкур Шартномани, ССЖИ Конституциясини ва қонунларини бузадиган бўлса, Иттифоқ норозилик билдиришга ҳақлидир. Иккала ҳолатдаги низолар келишиб олинган тартиб-қоида воситаси билан ҳал этилади ёки ССЖИ Конституциявий судига топширилади.

III. ҲОКИМИЯТ ВА БОШҚАРУВ ИДОРАЛАРИ

10-модда. **Ҳокимият ва бошқарув идораларини шакллантириш**

Иттифоқ ҳокимият ва бошқарув идоралари жумҳуриятларнинг кенг вакиллиги асосида шакллантирилади ҳамда ушбу Шартнома қоидаларига қатъий мувофиқ равишда ишлайди.

11-модда. **ССЖИ Олий Кенгаши**

ССЖИ Олий Кенгаши Иттифоқ қонун чиқарувчилик ҳокимиятини амалга оширади.

ССЖИ Олий Кенгашида икки палата: Иттифоқ Кенгаши ва Миллатлар Кенгаши бўлади. Иттифоқ Кенгашини бутун мамлакат аҳолиси сайловчилар сони теппа-тенг сайлов округларида сайлайди. Миллатлар Кенгаши келишиб олинган нормаларга мувофиқ жумҳуриятлар олий ваколатли ҳокимият органларининг ва миллий-ҳудудий тузилмалар ҳокимият органларининг делегацияларидан ташкил топади.

Миллатлар Кенгашида ССЖИда яшовчи барча халқларнинг вакиллигига кафолат берилади.

12-модда. **ССЖИ Президенти**

ССЖИ Президенти — олий фармойиш берувчи — ижрочи ҳокимиятга эга бўлган Иттифоқ давлатининг бошлиғидир.

ССЖИ Президенти Иттифоқ Шартномасига, ССЖИ Конституцияси ва қонунларига риоя этилишининг кафилидир; ССЖИ Қуролли Кучларининг Бош қўмондонидир; хорижий мамлакатлар билан муносабатларда Иттифоқ номидан вакил бўлади, ССЖИнинг халқаро мажбуриятлари бажарилишини назорат қилади.

Президентни ССЖИ фуқаролари умуман Иттифоқ бўйича ва кўпчилик жумҳуриятларда кўпчилик овоз билан сайлайдилар.

13-модда. **ССЖИ вице-президенти**

ССЖИ вице-президенти ССЖИ Президенти билан бирга сайланади. ССЖИ вице-президенти ССЖИ Президентининг ваколатига биноан унинг айрим вазифаларини бажаради ҳамда ССЖИ Президенти йўқ бўлган ҳолда ва у ўз вазифаларини бажариш имконияти бўлмаганида вақтинча унинг ўрнига ўтади.

14-модда. **Федерация кенгаши**

Федерация Кенгаши ССЖ Иттифоқи Президенти раҳбарлигида ССЖИ вице-президенти, жумҳуриятларнинг президентлари (давлат бошлиқлари)дан иборат таркибда Иттифоқ ички ва ташқи сиёсатининг асосий йўналишларини белгилаш, жумҳуриятларнинг ҳаракатларини келиштириш учун тузилади.

Федерация Кенгаши Иттифоқ ва жумҳуриятлар давлат ҳокимияти ва бошқаруви олий органларининг фаолиятини мувофиқлаштиради ва келиштиради. Иттифоқ Шартномасига риоя этилишини кузатиб боради. Совет давлатининг миллий сиёсатини турмушга татбиқ этиш чора-тадбирларини белгилайди, Умумиттифоқ аҳамиятига молик масалаларни ҳал этишда жумҳуриятларнинг иштирокини таъминлайди, миллатлараро муносабатлардаги низоларни ҳал этиш ва можароли вазиятларни бартараф қилиш юзасидан тавсиялар ишлаб чиқади.

15-модда. **ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси**

ССЖИ Вазирлар Маҳкамасини ССЖИ Президенти ССЖИ Олий Кенгаши билан келишиб, бош вазир, бош вазирнинг ўринбосарлари, ССЖИ вазирлари, ССЖИ бошқа давлат идораларининг раҳбарларидан иборат таркибда тузади.

ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси таркибига иттифоқдош жумҳуриятлар ҳукуматларининг бошлиқлари лавозимларига кўра кирадилар.

ССЖИ Вазирлар Маҳкамаси ССЖИ Президентига бўйсунади ва ССЖИ Олий Кенгаши олдида жавоб беради.

Давлат бошқаруви масалаларини келишиб ҳал қилиш учун ССЖ Иттифоқи вазирликларида ва идораларида коллегиялар тузилади, уларнинг таркибига жумҳуриятларнинг тегишли вазирликлари ва идоралари раҳбарлари лавозимига мувофиқ кирадилар.

16-модда. **ССЖИ Конституциявий суди**

ССЖИ Конституциявий суди ССЖИ ва жумҳуриятлар қонунларининг Иттифоқ Шартномаси билан ССЖИ Конституциясига мувофиқлигини назорат қилади, жумҳуриятлар ўртасидаги Иттифоқ билан жумҳуриятлар ўртасидаги низоларни келиштириш тартиб-қоидалари воситаси билан ҳал этишга муваффақ бўлинмаса, шу низоларни ҳал этиб беради.

17-модда. **Иттифоқ судлари**

ССЖИ Олий суди, ССЖИ хўжалик суди, ССЖИ Қуролли Кучларидаги судлар Иттифоқ судларидир.

ССЖИ Олий суди Иттифоқ судлов ҳокимиятининг олий идорасидир. Жумҳуриятлар олий судлов идораларининг раислари лавозимларига кўра ССЖИ Олий суди таркибига кирадилар.

18-модда. **Иттифоқ прокуратураси**

ССЖИ Қонун ҳужжатларининг ижросини Иттифоқ прокуратураси назорат қилади, унга ССЖИ Бош прокурори бошчилик қилади.

Жумҳуриятларнинг прокурорлари ССЖИ Прокуратураси ҳайъатининг таркибига кирадилар.

19-модда. **Иттифоқнинг давлат тили**

Шартнома қатнашчилари миллатлараро алоқа воситаси бўлиб қолган рус тилини ССЖИнинг давлат тили деб эътироф қиладилар.

20-модда. **Иттифоқнинг пойтахти**

Москва шаҳри ССЖИ пойтахтидир.

21-модда. **Иттифоқнинг давлат тимсоли**

ССЖ Иттифоқи ўз герби, байроғи ва мадҳиясига эгадир.

22-модда. **Иттифоқ шартномасининг кучга кириши**

Иттифоқ Шартномаси имзоланган пайтдан бошлаб кучга киради. Уни имзолаган жумҳуриятлар учун ССЖИ ташкил этилганлиги тўғрисидаги 1922 йил Шартномаси шу кундан бошлаб ўз кучини йўқотган ҳисобланади.

23-модда. **Иттифоқ Шартномасининг ўзгартирилиши**

Иттифоқ Шартномаси ёки унинг айрим қоидалари ССЖИга аъзо бўлган барча давлатларнинг розилиги билангина бекор қилиниши, ўзгартирилиши ёки унга қўшимчалар киритилиши мумкин.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Ҳаракат дастури лойиҳаси муҳокамада

ОРИЯТ КУЧИ

Баъзи ҳамқишлоқларим: «Бозор иқтисодиётига ўтилганидан кейин мушкул аҳволда қолмасмиканмиз?» дея ташвишга тушишганди. Ўзбекистон Коммунистик партияси Ҳаракат дастури лойиҳасини ўқиб, кўнгиллари таскин топди. Муҳим ҳужжатда партия инсон омилига катта эътибор бераётганлиги, у ўзининг сиёсий қарорлари ва амалий ҳаракатлари учун бутун масъулиятни зиммасига олаётганлиги ҳар жумлада ўз ифодасини топган. Биласизми, ўзбек оиласини ўйлантираётган алоҳида бир масалалар бор. Бозор иқтисодиётига ўтилганда ҳозиргидек тўй қилиш амримаҳол. Бошқасини қўяверинг-гу ота-она мебель топиш учун қанчалик қийналади. Жумҳуриятимиз Президенти журналистлар билан учрашувда ҳукумат гилам, мебель сингари молларнинг нархини оширмасликка ҳаракат қилишини, боз устига келин-куёвлар бир қанча молларни олишда имтиёзга эга бўлишларини таъкидлади. Бу биз — ноз-неъмат бунёдкорларини кўп қувонтирди.

Ҳаракат дастурини синчиклаб ўқиб, шундай хулосага келдим: ҳозирги кунда жанговар сафларни мустаҳкамлаб, зарбдорчасига меҳнат қилиш жуда муҳим. Ҳар ким ўз иш жойида интизомга қатъий риоя қилиб, иқтисодиётни юксалтириш йўлида барча имкониятни ишга солиши керак. Қалбда иштиёқ бўлса, мурод ҳосил бўлиши табиий. Ўзимдан қиёс. Оиламиз билан фермер хўжалиги ташкил этишга аҳд қилдим. Аммо турли тўсиқларга, қарама-қаршиликларга дуч келдим. Бош урмаган ташкилот қолмади. Вақти келса Тошкентга бўзчининг мокисидек қатнадим. Хўжалигимиз иқтисодий жиҳатдан ночор, бунинг устига банк ссуда беришга рози бўлмади. Диққатим ошиб, ҳаммасига қўл силтаб қўйишим мумкин эди. Орият йўл қўймади. «Жигули» автомашинамни, қўйларимни сотиб, махсус бино қурилишини бошлаб юбордим. Ишимизнинг охири бахайр бўлишига ишончим комил эди. Оила аъзоларим билан елиб-югуриб, қурилиш материаллари топиб келдик. Ҳаракатимизни кўриб колхоз раҳбарлари юз минг сўм пул қарз беришди.

Вақт ўтиши билан иш жонланди. 50 бош сигир, 30 бош бузоқни меҳр билан парваришлаяпмиз. Тадбиркорлик, тежамкорлик, бурч масъулиятини чуқур ҳис этиш кутилган натижани берди. Ҳозирги кунда ҳар сигирдан 12—15 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олмоқдамиз. Кунига ўрта ҳисобда 50 килограмм маҳсулот топширилмоқда.

Хўжалигимизда фермер бўлиш иштиёқида юрганлар кўп. Аммо уларга шароит яратиш мушкул кўчмоқда. Ҳаммаси пулга бориб тақалаяпти. Банкнинг фаол ёрдамига муҳтожмиз. Раҳбарлар ва мутахассислар янгиликни оғизда эмас, амалда қўллаб-қувватлашлари керак. Кўриниб турибди, фермер хўжалиги кони фойда. Колхоздан олинган сигирлар янгича ишлаш шароитида икки баравар кўп сут бермоқда. Ҳамма иш ҳисоб-китобли, ортиқча чиқимга йўл қўйилмайди. Яхши ишлаётганимиз ўзимизга ҳам, давлатга ҳам катта фойда бўлаяпти. Чўнтагимиз росмана пул кўрди. Моддий манфаатдорликда гап кўп. Шартномага кўра хўжаликдан олган қарзимизни муддатидан 10 йил олдин узмоқчимиз.

Бошланғич партия ташкилоти хайрли ишларга қўл урган кишиларни астойдил қўллаб қувватлаши, илғор тажрибаларни кўпчилик мулкига айлантиришга алоҳида эътибор бермоғи лозим. Бунинг нуфузини ошириш, жанговарлигини таъминлаш унинг муҳим омилидир.

Биз — чорвадорлар Коммунистик партиянинг Ҳаракат дастури лойиҳасини муҳокама қилиш жараёнида ижтимоий соҳа муаммоларини тезроқ ҳал этиш, турмушда равнақ ва хотиржамликни қарор топтириш йўл-йўриқлари ҳақида бош қотираяпмиз. Буларнинг ҳаммаси чорвадорлар, деҳқонлардаги қайта қуришга бўлган ишончни мустаҳкамлаяпти.

Таклифим: «Аҳоли фаровонлигини ошириш, ҳар бир киши учун муносиб шароитларни таъминлаш — Ўзбекистон Компартиясининг бош мақсадидир» деб номланган бобнинг тўртинчи сўз бошиси қуйидаги таҳрирда берилса мақсадга мувофиқ бўлардн: «Коммунистлар чайқовчилик ва порахўрликка, ошна-оғайнигарчилик, маҳаллийчиликка, «пинҳоний иқтисодиётга» қарши кескин курашни шошилинч равишда кучайтиришлари керак, ҳаётимизда бундай ҳолларга узил-кесил барҳам бериш учун ҳуқуқий давлатнинг барча имкониятларидан фойдаланиш зарур».

М. ПАРПИЕВ,
Ленин районидаги Бобур номли жамоа хўжалиги фермери.

МАФКУРАВИЙ ИШ КУНДАЛИГИ

СИЁСИЙ ПЛАКАТ

«Ўзбекистон» нашриёти «Муҳолифликдан — фуқаролар аҳиллигига» умумий ғояси билан мужассамлашган плакатлар туркумини босмадан чиқарди. Графика усталари бадиий воситалар ёрдамида миллатлараро можароларга, қайта қуриш муаммоларига ўз муносабатларини билдиришган.

Рассомларнинг бу асарларини Ўзбекистон пойтахти боғларида очилган сиёсий плакат кўргазмаларида, шаҳар марказий кўчаларидаги витриналарда кўриш мумкин.

ЯНА ОРОЛ МУАММОСИ

«Хорезмская правда», «Ташаузская правда» ва «Советская Каракалпакия» газеталарининг қўшма сони Оролбўйи муаммоларига бағишланган. У муштарийларни қуриб бораётган Орол денгизини қутқариш учун курашни фаоллаштиришга даъват этади.

Газета саҳифаларида «Амударё» ҳавза сув хўжалиги бирлашмасининг бошлиғи К. Сапаев, Орол табиатини муҳофаза қилиш прокуратурасининг прокурори Ж. Нарimбетов, Тошҳовуз вилоят ижроия қўмитасининг раиси В. Рашидов ва бошқа муаллифлар ўз фикрларини билдиришган.

БЕПУЛ ОБУНА

Қўқон дон маҳсулотлари комбинатининг юздан зиёд илғорлари меҳнатда қўлга киритган юксак кўрсаткичлари учун 1991 йилга «Знамя труда» — «Меҳнат байроғи» шаҳар газеталарига, «Ферганская правда», «Коммуна» вилоят газеталарига ҳамда жумҳурият газеталарига бепул обуна билан рағбатлантирилди. Маъмурият, касаба уюшмаси қўмитаси ва партия бюросининг қўшма қарори билан бу мақсад учун корхонани ижтимоий ривожлантириш жамғармасидан минг сўмдан кўпроқ пул ажратилди.

КОРДОНЛИК МАКТАБИ

Хоразм вилоятида халқ хўжалиги турли тармоқларининг етмиш нафар ходими бозор иқтисодиёти бўсағасида кордонлик қонунларини эгаллаб олиш сари дастлабки қадам қўйди. Уларга кордонлар мактабини тугатганлик тўғрисидаги гувоҳномалар топширилди. Урганчдаги Ўқувни ташқи савдо Бутуниттифоқ академияси билан Бутуниттифоқ иқтисодиёт жамиятининг вилоят бошқаруви ташкил этди.

Мактабда корхоналар раҳбарлари, ҳуқуқшунослар, бухгалтерлар, инженерлар, режалаштирувчилар ҳамда молиявий ишлар билан шуғулланадиган бошқа мутахассислар таҳсил кўришди. Лекциялар ва амалий машғулотларни академия муаллимлари, мамлакатдаги бир қанча олий ўқув юртларининг ва илмий-тадқиқот илмгоҳларининг иқтисодчи олимлари олиб боришди.

— Ниҳоят маҳаллий мутахассислар бозор муносабатларига ўтиш концепциялари ва муаммоларини эгаллаб ола бошладилар, — дейди Бутуниттифоқ иқтисодиёт жамияти вилоят бошқарувининг котиби Абдушарип Матмуродов. — Бу вилоят жамияти қўл урган катта ишнинг бошланишидир, холос. Юз соатлик дастур бўйича ўқув давом эттирилади. Ҳозир машғулотларга тингловчиларнинг янги гуруҳи жалб этилмоқда.

Ю. ИБРОҲИМОВ,
ЎзТАГ мухбири.

Калинин районидаги Орджоникидзе номли жамоа хўжалигининг У. Мақсудов бошлиқ бригадаси сабзавоткорлари эл дастурхонига 150 тонна помидор, 40 тонна сабзи, 13 тонна бақлажон, 20 тонна карам ҳадя этиб, йиллик режани зиёди билан бажардилар. Айни кунларда меҳнат аҳли кечки сабзини йиғиштириб олмоқда. Ҳосилдан бўшаган ерлар эса пешма-пеш шудгорланаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Бош агроном Зиёмуҳаммад Алимбоев (чапдан) ва механизатор Рустам Ҳайитов келгуси юмушлар хусусида суҳбатлашмоқдалар. 2. Илғор колхозчи Анора Мўйдинова. У кунлик топшириқни 1,5—2 ҳисса ошириб уддалаётир.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

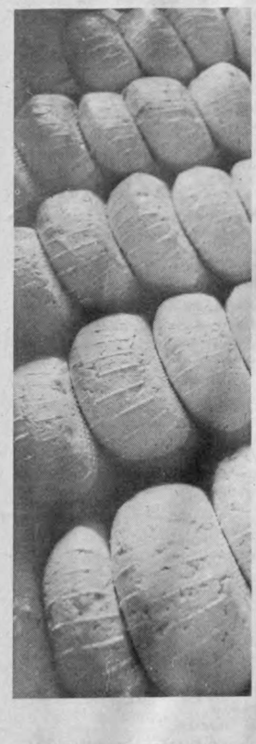

Урта Чирчиқ районидаги Ким Пен Хва номли жамоа хўжалигида пишлоқ тайёрлайдиган кооператив ташкил этилганига ҳали кўп вақт бўлгани йўқ. Бу кичик корхонада ҳозирнинг ўзидаёқ дуруст натижаларга эришиляпти. Бир кеча-кундузда беш тоннага етказиб пишлоқ ишлаб чиқариляпти. Яна бир муҳим жиҳати шундаки, ушбу корхона ўндан зиёд кишини иш билан таъминлаш имконини берди.

СУРАТЛАРДА: 1. Светлана Цой ва Гусейн Жаъфаров ўзлари тайёрлаган маҳсулотни кўздан кечиришмоқда. 2. Савдо шохобчаларига жўнатиш учун тайёрланган пишлоқлар. 3. Кооператив раиси Маҳмуд Мадаминов ва корхонанинг моҳир ишчиси Ким Ирина.

Н. МУҲАМАДЖОНОВ олган суратлар.

ССЖИ ДАВЛАТ МУКОФОТИ СОҲИБЛАРИ

ДОВРУҒ

Улуғ бобокалонимиз Алишер Навоий ўз достонида Қораҳ, Моний каби образлар тимсолида меъморчилик санъатини улуғлаган. Бу касб эгалари азалдан халқимизнинг меҳр-муҳаббатига, ихлосига сазовор бўлганлар. Унинг нишоналари хонадонлардан тортиб, Самарқанду Бухородаги, Хиваю Қўқондаги музайян обидаларда намоён. Ўз заковати, маҳорати, санъати билан Ўрта Осиё меъморчилиги донғини оламга таратган буюк аждодларимиз бошқа ўлкаларда ҳам гўзал архитектура намуналарини бунёд этганлар. Бир ёғи Ҳиндистону Эрон, бир ёғи Арабистону Туркия... Бу жойларда ҳанузгача ақлларни лол қилиб, кўзларга қувонч бахш этаётган ноёб тарихий ёдгорликлар жаҳоншумул шону шуҳратга эга.

Меъморларимиз хорижда ҳам халқимиз санъатини намойиш этганлар, элимизнинг юксак маданиятига бошқаларда меҳр-муҳаббат уйғотганлар. Ҳозирги кунда меъморчилигимиз анъаналарини давом эттираётган юртдошларимиз қаторида Эркин Жаъфарович Муҳаммадхонов ҳам бор...

...Инсон қаерда яшамасин, қайси миллат билан ўз тақдирини боғламасин, у кимлигини, насл-насаби, томирларида кимнинг қони оқаётганлигини унутмайди, маъсум болалигини, туғилган уйини ширин бир энтикиш билан эслайди.

Шон-шуҳратга, обрў-эътиборга қанчалик бурканмасин, ҳар қачон юрагининг тубида булардан ҳам юксакроқ, азизроқ бир туйғу борлигини сезади. Бу туйғу инсонга доимо мададкор.

«Ризқу рўзинг шу ерда бўлгандан кейин қаерга ҳам борардинг?» — деган доно нақл бор. Лекин насибанг сочилган бўлса-чи?

Неча йилдирки, Ўзбекистондан узоқда меъморчилигимизни тарғиб қилаётган, мусофирчилик нонини баҳоли қудрат ҳалол ва эзгу меҳнат қилиб топаётган камтар инсон Эркин Муҳаммадхоновга қатор саволлар билан мурожаат қилдик:

— Эркин ака, аввало сизни кўп сонли муштарийларимиз номидан СССР Давлат мукофотига сазовор бўлганингиз билан табриклаймиз.

— Раҳмат!

— Шоир Эркин Воҳидовнинг шундай сатрлари бор:

Маррагача етиб борган
деҳқон ҳам,
Ортга бир зум боқиб
қилгандек ҳавас...

Сизни маррага етиб келган деҳқон, деб фараз этсак, босиб ўтган умр йўлингизга қараб нималарни ҳавас қилган бўлар эдингиз!

— Болалигим Тошкентнинг Шайхонтоҳур даҳасида кечган. Биласизми, баҳор пайтларида қандай гўзал бўлиб кетарди бу жойлар! Ҳатто томларда ҳам ўт-ўлан кўкариб, шабадада тебраниб туриши, ариқлардаги зилол сувларнинг жилдираши юрагимга тоза бир муҳаббат бўлиб сингиб кетган. Кўзлари самимиятга, қалби саховатга тўла меҳмондўст халқнинг фарзанди эканлигимни ҳеч қачон унутмайман, дунёнинг қаерида бўлмай, ўзлигимга шукрона айтаман. Иккинчидан, менда 30-йиллар зиёлиларига ҳурмат ҳанузгача йўқолмаган. Бунинг боиси— улар ўзбек, араб, форс, рус тилларда китоблар мутолаа қилиб, маданият, санъат, меъморчилик соҳасида ҳам етарли билим ва тушунчага эга бўлишган. Падари бузрукворим Жаъфар Муҳаммадхонов шундай зиёлилардан эди. Кекса маданият ва санъат намоёндаларининг отам ҳақидаги фикрлари, оддий қишлоқ пахтакорларининг (отам узоқ йиллар «Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги» журналига муҳаррирлик қилган) содда самимий дил сўзларини эшитганимда, бутун вужудимни ҳаяжон қоплайди. Ва сиз юқорида айтган мададкор куч шу икки нарса: бири — мен кўз очиб кўрган юртим, иккинчиси — отам. Шу туфайли қалбимни ҳавас ва ифтихор туйғуси ҳеч қачон тарк этган эмас.

— Сиз оддий меъморликдан «Моспромпрект» директори лавозимигача кўтарилдингиз. Албатта, бу икки вазифа оралиғида неча-неча йиллик меҳнат ётибди. Шу йиллар мобайнида Ўзбекистонга қайтиш ҳеч хаёлингиздан кечганми!

— 1956—57 йилларда «Узгоспрокт»да ишлаганман. (Ўша пайтларда шундай номланарди). Лекин бу йиллар кескин кураш билан ўтди. Баъзи ҳамкасабларимни ҳисобга олмаганда, кўп меъморлар бино қурилишида миллий қиёфа, маҳаллий халқнинг урф-одатларини, уларнинг шароитини ҳисобга олишмас, фақат марказ раъйига қарардилар. Марказ эса бизнинг тўйларимиз, маъракаларимизни, уларга юзлаб кишиларнинг ташриф буюришини билмас, билса ҳам эътиборсиз қолдирарди. Мен чумолидай тешикка кириб-чиқаётган одамларни кўриб, аламдан хўрсиниб кетардим, Ишдан ҳориб-чарчаб чиққанимда, эски шаҳарни пиёда айланардим. Қинғир-қийшиқ деб тавсиф берилган кўчаларни кезарканман, ҳайратим ошарди. Жазирама саратонда ҳам салқин хонадонларга кирганимда ариқдан оқаётган сув муътадилликни сақлаб туришини ўшанда сезгандим. Ноилож: қисмат шундай юрт қучоғида эмас, узоқларда яшашни раво кўрибди.

— Эркин ака, сиз лойиҳасини яратган бино ва унинг вазифаси ҳақида гапириб берсангиз!

— 1970 йили В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишлаб Бутуниттифоқ шанбалиги ўтказилди. Ундан тушган маблағнинг катта қисмини тиббиёт соҳасини ривожлантиришга сарфлаш кўзда тутилди. Ҳукумат қарори асосида Москвада онкология ва кардиология марказини очиш ҳамда унинг лойиҳасини яратиш менга топширилди. Бу марказ илмий экспириментал, клиника, профилакторий йўналишлари бўйича иш юритиши керак эди. Комплекснинг дастлабки қурилиш-лойиҳа қиймати 25 миллион сўм деб белгиланган бўлса, кейинги қўшимча ва ўзгартиришлар асосида 75 миллион сўмни ташкил этди.

Саломатлик маркази 1980 йилда қисман, 1984 йилда тўла қувват билан ишга туширилди.

Мен лойиҳани яратишда Шарқ меъморчилиги услубларига катта аҳамият бердим. 26 корпусдан иборат бу марказ, унинг замонавий архитектураси, ички шарт-шароитлари тўғрисида марказий ва чет эл матбуотларида илиқ гаплар айтилди. Бунинг натижаси ўлароқ СССР Тиббиёт вазирлиги, СССР Тиббиёт фанлари академияси, Москва меъморчилиги Бош бошқармаси, СССР Меъморлар уюшмаси тавсияси билан онкология ва кардиология маркази қурилиши ижодкорларидан бир гуруҳи СССР Давлат мукофотига муяссар бўлдик.

— Самарқанд, Бухоро, Хива ва бошқа тарихий шаҳарлар, уларнинг архитектураси, кейинги қурилишлари, одамлари ҳақида сизнинг фикрингизни билмоқчи эдим.

— Бу сахий юрт жаҳонга неча алломаларни берган бўлса, мазкур замин бағрида бутун дунёни ҳайратга солаётган обидалар борки, беихтиёр қалбингни ифтихор туйғуси чулғайди. Ана шу тарихий шаҳарларга сўнгги марта 1989 йилда ташриф буюргандим. Ўшанда сафаримга ҳамроҳ бўлган америкалик сайёҳлар Самарқандни томоша қилаётганларида лол қолганликлари, Бухоронинг Лаби Ҳовузидаги чойхонада паловнинг ёқимли ҳидидан, унинг тотли мазасидан, кўк чойдан қандай лаззатланганликларини кўрсангиз эди... Буларнинг ҳаммаси ҳар бир ажнабийда халқимиз заковатига нисбатан меҳр-муҳаббат, ҳурмат уйғотади.

Яна бир масала. Тарихий обидалар қўйнида «жавлон» ураётган ширкатчилар чет элликларга коко-кола тутиб, дўппи кийдириб, доллар ишламоқдалар. Сайёҳлар марказига эса ёт тилда сўзлашувчилар киритилиб, совет пулига хизмат қилинади, иззат-икром кўрсатилади. Лекин бу мўътабар жойга маҳаллий халқ вакилларининг қўйилмаслиги, уларга ўгай кўз билан қаралиши нафақат маданиятсизлик, балки хорижликларнинг халқимизга нисбатан ҳурматсизлигини уйғотади. Иккинчи муаммо шуки, қад кўтараётган ҳар қандай бинони пишиқ-пухта режалаштириш керак. (Самарқандда Навоий ва Жомий ҳайкаллари вино заводи олдида туриши бунга мисол). Осори атиқалар ёнига замонавий бинони тиқиштириш унинг кўҳна жамолига путур етказади. Саёҳатчи ресторан, бардан чиқибоқ ўзини муқаддас обидага урмасдан, уни узоқроқдан, теранроқ кўз билан томоша қилгани яхши эмасми? Чет элларда кўпроқ шунга интилишади.

— Оилавий аҳволингиз ҳақида гапириб берингиз.

— Умр йўлдошим Наталья Леонидовна — архитектура фанлари номзоди. Иккита қизим бор. Татьяна меъморчилик илмгоҳини тамомлади, кичиги ҳали изланишда.

— «Қишлоқ ҳақиқати» муштарийларига тилакларингиз!

— Нима десам экан? Она юртимизнинг сахий қуёши остида яшаётган халқимга, кўнгли пахтаси каби оппоқ пахтакорларга сиҳат-саломатлик, шу замин тупроғига муҳаббат тилайман!

Суҳбатдош:
Саидолим ҲАЙДАРОВ.

НОТАНИШ БОЗОР

ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САМАРҚАНД ВИЛОЯТ КЕНГАШИ СЕССИЯСИДАН МУЛОҲАЗАЛАР

Депутатлар ўша куни эрталабданоқ вилоят партия комитети биноси олдида бир тўп шикоятчиларга дуч келишди. Эркаклар, аёллар, нуроний отахонлар. Юз нафарга яқин. Кўпчилик уларга ҳадиксираб нигоҳ ташлайди. Журналистик касби тақозосига кўра улар олдидан бепарво ўтолмадик. Маълум бўлдики, Ургут районидаги «Ленинград» колхозидан келишган экан. Яна ўша «Меҳнатобод» колхози ўртасидаги ерни сўрашаяпти.

Сирасини айтганда, сўнгги икки-уч йил мобайнида вилоятда ер билан боғлиқ жанжалларга кўникиб ҳам қолишди. Ҳатто бу масала шу йил ёзда вилоят кенгашининг сессияси кун тартибига киритилиб, муҳокама этилди. Лекин можаролар ҳамон тўхтамаяпти. Одамлар катта-кичик идоралардан нажот излашаяпти.

Залда ўтириб, нотиқларнинг бозор муносабатларига ўтиш билан боғлиқ мулоҳазаларини эшитар эканман, ургутлик арзчилар хаёлимдан кетмади. Зеро, уларнинг уй-ташвишларида бозор иқтисодиётига ўтиш билан узвий алоқадорлик бор. Қишлоқ аҳолисининг асосий тирикчилик манбаи она заминдир. Бозор муносабати билан нафақат ер ва унга эгалик, балки умуман кундалик турмушимиз билан боғлиқ барча масалалар ҳар биримизни ўйлантираётгани табиий. Йиғилишдан тўрт кун бурун маҳаллий рўзномаларда «Самарқанд вилояти халқ хўжалигини барқарорлаштириш ва бозор иқтисодиётига ўтиш бўйича ҳаракат дастури» кўпчилик эътиборига ҳавола этилди. Вилоят кенгаши ижроия қўмитаси раиси Тошбўри Қиличев сессияда кун тартибидаги масала юзасидан маъруза қилди.

Дастур ва маъруза билан танишар экансиз, уларда вилоятнинг ўзини ўзи бошқаришга ўтиши, мулкчилик муносабатлари, аҳолини ижтимоий ҳимоялаш ва иш билан таъминлаш, молиявий масалалар — ҳаётнинг барча соҳаларини қамраб олишга ҳаракат қилинганини сезиш қийин эмас. Бироқ ҳамма гап шундаки, уларда кўтарилган катта вазифаларни рўёбга чиқариш имконияти кишида шубҳа туғдиради. Музокарада қатнашган депутатлар бу фикрни қайд этдилар.

— Маърузада аҳолини ижтимоий ҳимоялаш йўллари ва ўтиш босқичлари очиқ-ойдин кўрсатилмаган, —деди касаба уюшмалари вилоят кенгаши раиси М. Шодиева. — Бозор муносабатларига ўтилиши туфайли бошланғич даврда нималар қилинади, сўнгги поғоналардаги вазифалар, муаммолар, уларни қандай ҳал қилиш кераклиги ойдинлашмаган.

Қуйидаги мисол нотиқнинг фикрини тасдиқлайди. Хусусан, дастурдаги кўпчиликни қизиқтираётган биргина масалага — аҳолини ижтимоий ҳимоялашга эътибор берайлик. Унда қатор вазифалар санаб ўтилади. Яъни:

«— аҳолининг кам даромадли ва ижтимоий ҳимояланмаган қатламлари учун имтиёзлар, афзалликлар, нафақалар;

— давлат томонидан пенсия таъминоти борасида ижтимоий кафолатнинг берилиши, ўқувчиларни стипендиялар ва кўп болали ҳамда кам даромадли оилаларни қўшимча нафақалар билан таъминлаш;

— меҳнат ва яшаш шароитлари билан боғлиқ имтиёзлар;

— аҳолининг энг кам даромад олаётган қисмини қўллаб-қувватлаш мақсадида баҳо ва даромадлар индексини белгилаш;

— вақтинча иш ўрнини йўқотганларга янги мутахассисликни эгаллаш учун имконият яратиш, уларни жамоатчилик ишларига тортиш ва ишсизларга нафақалар тўлаш;

— меҳнат қилиш. дам олиш, уй-жой билан таъминлаш, бепул таълим олиш ва тиббий хизмат кўрсатилишига кафолат бериш;

— хўжалик фаолияти натижаларидан қатъий назар ва мулкнинг шаклларига боғлиқ бўлмаган ҳолда аҳолининг эркин иқтисодий фаолият юритиши ҳамда минимум иш ҳақи билан таъминланишига кафолат бериш» ва ҳоказо...

Ана шу гапларнинг ҳаётийлигига ишонса бўладими? Ҳавойи ваъдалар билан одамларнинг қўйнини пуч ёнғоққа тўлдирмаяпмизми? Қолаверса, юқоридаги сатрлар «Ўзбекистон халқ хўжалигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналишлари ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг қоидалари»га икки томчи сувдай ўхшаш-ку.

Сир эмас: бозор иқтисодиёти туфайли нарх-наво ошганида аҳолининг кам таъминланган табақаси кўпроқ жабр тортади. Бундайлар вилоятда оз эмас: аҳолининг 47 фоизини 16 ёшга тўлмаган болалар ташкил этади. Ногиронлар ва кексалар, яъни нафақахўрлар — 243 минг нафар. Бундан ташқари 35 минг нафар кўп болали она бор. Самарқанд жумҳуриятда пойтахтдан кейин иккинчи илмий марказ бўлгани учун ҳам олий, ўрта махсус ҳамда ҳунар-техника билим юртлари талабалари 125 мингдан зиёд. Расмий равишда рўйхатга олинган 80 минг ишсиз бор, уларнинг қарамоғидагилар сони 250 минг киши.

Кўраяпсизми, бу кичик рақам эмас. Бозор иқтисодиёти шароитида уларнинг қорнини тўйғазиб, эгнини бутлаш осон эмас. Бунинг учун катта маблағ, куч-ғайрат керак. Сессиядаги баъзи нотиқларга ўхшаб «хавотирланишга асос йўқ» қабилидаги мулоҳазалар ҳамда ҳавойи ваъдалар билан иш битмайди.

«Аллақачон бозор иқтисодиёти шароитида яшаяпмиз». Нотиқлардан бири минбардан айтган бу сўзларни, гапнинг рости, чайқовчиликка киноя маъносида тушундим. Негаки сўнгги пайтларда вилоятда чайқовчилик ҳам (ахир, у жиноят-ку!) анча ўсди. Дўконларда давлат корхоналарида ишлаб чиқилиб, нархи белгилаб қўйилган турли моллар ёрлиғи юлиб ташланиб. оширилган баҳода сотилмоқда. Тақчил молларни яшириб қўйиб, ортиқча нархда пуллаш одат тусига кирган. Масалан. сессия арафасида ва ундан кейин қадимий Сиёб колхоз бозори атрофида, «Тошкент» кўчасида жойлашган дўконларда шундай аҳволга дуч келдик. Вилоят халқ назорати қўмитаси журналистлар иштирокида давлат савдоси ҳамда матлубот жамиятларига қарашли савдо тармоқларида бундай қалбакиликларга ҳар қадамда дуч келишди.

Мақолани сессияга кўмак истаб келган ургутлик деҳқонлардан бошлагандим. Лекин афсуслар бўлсинки, арзчиларнинг дарди лоақал депутатларга етказилмади. Тушга яқин улар сессия ўтаётган мажлисгоҳ эшигига яқинлашдилар ва залга киритишни талаб этдилар. Бунга жавобан милициянинг кучайтирилган наряди чақирилди ва эшиклар тақа-тақ беркитиб қўйилди. Депутатлар қисқа муддатли танаффус пайтида ташқарига чиқиб, соф ҳаводан нафас олиш имконидан ҳам маҳрум этилдилар?!

Мажлисхоналарга микрофонлар ўрнатиш демократия ва ошкораликнинг меваси сифатида бутун мамлакатда кенг русум бўлди. Аммо депутатлар бу гал ана шу оддий қулайликдан ҳам маҳрум этилдилар. Икки оғиз ахборот учун ҳам бутун зални кесиб ўтиб, минбарга чиқишга тўғри келди.

«Бозоримиз отбозорга айланмасайди?!» — Секин пичирлади олдинги қаторда ўтирган кекса депутат. Ҳа, вазиятнинг мураккаблигидан бошлар гангиб қолди. Ўзимизга нотаниш бозорни ахтараяпмиз. Охири бахайр бўлсин.

М. ЭРАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ОЛАМДА НИМА ГАП

ЯНГИ ЕВРОПА БАРПО ЭТИЛМОҚДА

Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгаш (ЕХҲК)га аъзо бўлган мамлакатлар давлат ва ҳукумат бошлиқларининг Парижда бўлиб ўтган учрашуви якунлари чет эл оммавий ахборот воситаларининг диққат марказида турибди.

ПАРИЖ Янги Европа учун Париж хартиясининг имзоланиши «мухолифлик ва парчаланиш даври»нинг ниҳояси бўлди, деб ёзади **«Монд»** газетаси. Мазкур ҳужжат ЕХҲК аъзолари ўртасидаги ҳамкорлик ва кенгашнинг доимий ишловчи муассасаларини барпо этиш қоидаларини белгилаб беради. Учрашув байрамона муҳитда ўтгани йўқ, чунки унинг иштирокчилари Европага янги хатарлар хавф солаётганлигини яхши тушуниб турибди. Хусусан, Ғарб билан Шарқ ўртасидаги иқтисодий нотенглик Шарқий Европа мамлакатларидан оммавий равишда яна муҳожирлар ўта бошлашига олиб келади. Бунга кам сонли миллатлар муаммоси ҳам қўшилади. Шарқий Европа раҳбарларининг барчаси сўзлаган нутқларда иқтисодий қийинчиликлар асосий мавзу бўлди. Бу қийинчиликлар фақат ижтимоий ва сиёсий беқарорликнинг манбаи бўлиб қолмай, шу билан бирга назорат қилиб бўлмайдиган миллатчилик ҳаракатлари тикланишига ҳам олиб келади.

ВАШИНГТОН. «Совуқ уруш» даврига якун ясовчи тарихий ҳужжат», «Умумевропа хонадонининг пойдевори қўйилди», «Европада оддий қурол-яроғларни тубдан қисқартириш тўғрисидаги жуда катта аҳамиятга эга бўлган шартнома» — Америкадаги оммавий ахборот воситалари (ЕХҲК)га аъзо 34 мамлакат давлат ва ҳукумат бошлиқларининг Франция пойтахтида тугалланган учрашуви тўғрисида Париждан шошилинч равишда олинган хабарларга ана шундай сарлавҳалар қўйишмоқда.

Президент Буш билан Совет Иттифоқи Президенти М. С. Горбачев «совуқ урушнинг дафн этилиши» ва «муҳолифлик ва Европанинг бўлиниб кетиши даври» тугаганлигини эълон қилувчи тарихий ҳужжатни қабул қилиш маросимида иштирок этган мамлакат раҳбарлари катта гуруҳига бошчилик қилишди, деб хабар қилди АП агентлиги. Париждаги учрашув, деб таъкидлайди ЮПИ агентлиги, «қирқ йиллик ҳарбий ва мафкуравий кескинликдан кейин Шарқ билан Ғарб ўртасидаги янги аҳиллик даврини мустаҳкамлайди».

АҚШ оммавий ахборот органлари ССЖИ Президентининг Форс кўрфазидаги тангликни сиёсий йўллар билан бартараф этиш мақсадида дарҳол БМТ Хавфсизлик Кенгашининг мажлисини чақириш тўғрисидаги даъватини таъкидламоқда.

НЬЮ-ЙОРК. «Европадаги ва Шимолий Америкадаги катта ва кичик, бой ва унча бой бўлмаган 34 мамлакат раҳбарлари иккинчи жаҳон урушидан кейин бошланган «мухолифлик ва ажралиш даври тугаганлигини эълон қилишди, — деб ёзади **«Нью-Йорк таймс»** газетаси, — Ярим аср муқаддам бошланган жаҳон миқёсидаги можаронинг узил-кесил ҳал этилганини билдирувчи ўзига хос тинчлик шартномаси бўлган янги Европа учун Париж хартиясида 34 давлат инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликларга таяниб демократияга, иқтисодий эркинлик ва ижтимоий адолат ёрдамида тараққий этишга, барча мамлакатлар учун тенг хавфсизликка доимо содиқ бўлиб қолиш мажбуриятини олди».

ЛОНДОН. **«Индепендент»** газетасининг фикрича, тарихий Париж учрашувининг иштирокчилари «хавфсизлик, демократия ва инсон ҳуқуқлари борасида Европа солномасидаги энг йирик миқёсли ҳужжат»ни имзоладилар. Ўз навбатида, **«Морнинг стар»** газетаси хартиянинг қабул қилиниши, фақат Европа учун эмас, бутун сайёра учун ҳам жуда катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади. Бу ҳужжатнинг мақсади — Европада тинчлик зонаси бунёд этилишига, бу ерда давлатлар ўртасидаги барча келишмовчиликлар можаролар йўли билан эмас, музокаралар йўли билан бартараф этилишига эришишдир.

ХЕЛЬСИНКИ. Париж учрашуви Европанинг Шарқий ва Ғарбий Европага бўлинишига расман барҳам берди, деб ёзади **«Суоменмаа»** газетаси. Совет Иттифоқи янги Европа учун Париж хартиясининг ҳамда Европада оддий қурол-яроғлар тўғрисидаги шартноманинг имзоланишига ҳал этувчи омил бағишлади. ССЖИнинг янги ташқи сиёсати Германиянинг бирлашувига, Шарқий Европа мамлакатларида ўзгартишлар қилинишига ҳамда Варшава шартномаси ташкилотининг ислоҳ этилишига олиб келди. деб таъкидлайди газета. Шу тариқа ЕХҲК ҳозирнинг ўзидаёқ Европани бирлаштиришда аниқ ютуқларни қўлга киритди. Финляндиянинг нуқтаи назарида ЕХҲК хавфсизликни таъминлашнинг чинакам муҳим воситасига айланди. Европа хавфсизликни қурол ёрдамида таъминлашдан ўзаро боғлиқлик асосидаги хавфсизликка ўтмоқда.

ТОКИО. «Европада янги хонадон қурила бошланди, — деб ёзади Японияда чиқадиган **«Нихон кэйдзай»** газетаси. — Атиги бир йил муқаддам Европа аҳолиси Шарқ ва Ғарбга ажралиб, бир-бирларига қарши туришган эди. Энди эса уларни ажратиб турган Берлин девори қулаганидан кейин, елкама-елка туриб умумий хонадон қуришга киришдилар. Европада оддий қуролли кучлар тўғрисидаги шартнома билан НАТО ва Варшава Шартномаси ташкилоти мамлакатлари биргаликда қабул қилган декларация Шарқ билан Ғарб ўртасидаги «совуқ уруш» тугаши муносабати билан қўлга киритилган катта тинчлик ютуғидир. Бироқ эришилган ғалабадан бошимиз айланиб қолмаслиги керак. Биз, шартномада айтилганидек, 1992 йилга бориб, яъни, ЕХҲКнинг навбатдаги учрашуви бўлиши кутилаётган вақтда ҳам оддий қурол-яроғларни қисқартириш тўғрисидаги музокаралар давом эттирилишини, қуролли кучлар янада кўпроқ қисқартирилишига эришилишини истардик... Лекин хавфсизлик системаси асосларини вужудга келтириш учун ҳали бу ҳам етарли эмас. Форс кўрфазидаги танглик, ССЖИда юз бераётган миллатлараро можаролар ва бошқа воқеалар бутун дунё олдидаги янги муаммолардир. Ҳамма гап ЕХҲК мазкур муаммоларни ҳал этишга қанчалик қодир эканлигидадир».

ИҚТИСОДИЁТ ЖАБҲАСИДА

ЯПОН УСКУНАЛАРИ ЎРНИГА

Япониянинг «Гунза» фирмасида ишлаб чиқарилган ва Урганч пиллакашлик фабрикасида фойдаланилаётган пилла тортиш ускуналари ўз муддатини ўтаб бўлди. Маънавий жиҳатдан эскириб қолган бу машина-ускуналарни олиб ташлаш билан бир вақтда ишлаб чиқаришни тўхтатмасдан Ватанимизда тайёрланган замонавий техника ўрнатила бошланди.

Янги ускуналарда тўқимачилик хом ашёси тайёрлашнинг технология жараёни Япония машиналаридаги бизнинг техника унумдорлиги ва ундан фойдаланиш дан фарқ қилмайди. Лекин осонлиги билан ажралиб туради.

Пилла тортиш ва ўраш цехлари тўла қайта жиҳозланганидан кейин ҳар бир ишчи, ҳар бир бригаданинг маҳсулот ишлаб чиқариш нормаси қайта кўриб чиқилади. Янги агрегатларнинг имкониятларини ҳисобга олиб, тармоқ нормаларини бирмунча ошириш мўлжалланмоқда. Бунинг натижасида кўрилаётган иқтисодий фойда ошади, бу ерда меҳнат қилаётганларнинг иш ҳақи ҳам кўпаяди.

ҲАМКОРЛИК САМАРАСИ

«Узсталконструкция» трести бўлинмаларининг «Атлас» ва «Коммуналчи» кооперативлари билан ҳамкорлиги яхши натижа берди. Самарқанддаги «ёпиқ бозор» деб аталадиган энг машҳур бозорлардан бири таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди.

Қурувчилар билан кооператорлар бозорнинг асосий биносини реконструкция қилдилар. У кенгроқ ва кўркамроқ бўлиб қолди, бинони пардозлашда мармар ва ганчдан кенг фойдаланилди. Сотувчилар учун қулайлик яратилди, яъни янги пештахталар ўрнатилди. Лекин энг муҳими: «ёпиқ бозор»да умумий майдони 900 квадрат метрдан зиёд бўлган кенг сабзавот омборлари пайдо бўлди. Бу ерда ҳозирнинг ўзидаёқ сабзавот ва мевалар сақланмоқда.

ОРТИҚЧА МОЛЛАР СОТИЛАДИ

«Сурхандарьяглавснаб» тижорат марказида Термизда ташкил этган зоналараро улгуржи саноат ёйма бозорида 260 минг сўмлик шартномалар тузилди. Учрашувдан мақсад — давлат буюртмасидан ташқари ишлаб чиқарилган ва фойдаланилмай ётган материаллар, ускуналар, эҳтиёт қисмлар, тайёр маҳсулотларни сотишдир. Шу ернинг ўзида саноат чиқиндиларини, кооперативлар ва якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи фуқаролар тайёрлаган маҳсулотларни сотиб олиш юзасидан ҳам шартномалар тузилди.

Ёйма бозорда сурхондарёликлардан ташқари Тошкент, Андижон, Челябинск вакиллари иштирок этдилар. Битимларнинг бир қисми бевосита мол айирбошлаш асосида тузилди.

— Бундай ёйма бозорлар бизда анъанага айланиб бораяпти ва тобора кўпроқ оммалашаяпти, — дейди тижорат марказининг бош инженери П. Исломов. —Тадбиркор одамларнинг шу йил апрель ойида бўлиб ўтган аввалги учрашувига нисбатан ҳозир тузилган шартномалар ҳажми деярли уч баравар ошди.

ЕР ОСТИ ЙЎЛАГИ

Қаршида дастлабки ер остидан ўтиш жойини бунёд этиш учун тўрт ой керак бўлди. Бу эски шаҳардаги йўловчиларга Ленин номли кўчанинг энг гавжум қисмидан бехавотир ўтишларига имкон яратди. Ўтиш жойи мармар билан безатилди.

Ҳозир ер остидан ўтиладиган иккинчи жой қурила бошланган. Вилоят марказида ҳаммаси бўлиб тўртта ана шундай ерости йўлкаси бўлади.

(ЎзТАГ).

ИНСОН ҚОРНИГА ЭМАС, ҚАДРИГА ЙИҒЛАР

«...Қашқадарё вилоят суди Президиумининг 1986 йил 1 апрелдаги 4—20 сонли ажримига кўра мен бир йил аҳлоқ тузатиш ишига ҳукм қилиндим. Ундан норози бўлиб жумҳуриятимиз ва Иттифоқимизнинг турли идораларига шикоятлар ёздим. Бироқ, инсон қисматига юзаки муносабатда бўлиш оқибатида арзномаларим атрофлича ўрганилмади. Лекин умидим сўнгани йўқ. Сўнгги илинжим сизлардан. Ёрдамингизга муҳтожман».

А. Янгибоевнинг таҳририятга йўллаган мактуби ана шундай бошланади. Хўш, А. Янгибоев ким? У 1948 йили Қамаши ноҳиясининг Янги қишлоғида туғилган, ўзбек. Олий маълумотли, 1982 йилдан КПСС аъзоси (иш бўйича партиядан ўчирилган). Оиласи, учта фарзанди бор. 1985 йил 8 январгача (аслида эса 25 январгача) участка инспектори лавозимида ишлаган. Уни вилоят прокуратураси тергов бўлимининг терговчиси, юстиция кичик маслаҳатчиси Ф. Полвонов Ўзбекистон ССЖ Жиноят Кодексининг 149-, 150-моддасининг 2-ҳамда 158-моддасининг 2-қисмлари билан айбдор деб топган. Иш шу тариқа судга юборилган.

Юқорида таъкидланганидек, арзчи ўз норозилигини билдирган шикоят хатида терговчи қонунни «оёқ ости» қилаётганини асослашга уринган.

«Алам қиладиган ери шундаки, — деб ёзади бир мактубида, — бирон-бир ҳуқуқшунос ёки ҳакам мени тинглашни истамади. Терговчига ҳар қанча тушунтирмай ўз билганидан қолмаётир. Наҳотки, ҳозирги қайта қуриш шароитида ҳақиқат деган тушунча яна ботқоқликка чўкса...

7.04.90 йил».

Ниҳоят, унинг арзини тинглайдиганлар топилди. Ўзбекистон ССЖ Олий Суди раисининг муовини Б. Ишановга етиб борган шикоят-аризага мувофиқ жорий йилнинг 30 апрелида 1985 йил 18—21 ноябрь кунлари Яккабоғ ноҳия халқ судида кўрилган иш чақиртириб олинди. Ҳақиқат эгилади-ю синмайди, ҳикматига ишониб келган собиқ милиция капитанининг Олий судга йўллаган мактуби ниҳоят пок қўлларга тушгандек бўлди. А. Янгибоевни Олий суд ўз қарорига биноан Ўзбекистон Жиноят Кодексининг унга қўйилган 150-, 158-моддаларининг II бандлари бўйича оқлаб, ҳаракатларда жиноят аломатлари йўқлигини исбот этди.

Қамаши район халқ судининг 1990 йил 5 ноябрь куни Рустам Қўшоқов раислигида ўтказилган мажлисида эса дастлабки тергов давомида Ўзбекистон ССЖ Жиноят Кодексининг 149-моддаси бўйича А. Янгибоевга қўйилган айб ўз исботини топмагани эътироф этилди. Янгибоев Абдужабборга ЎзССЖ ЖКнинг 149-моддаси билан қўйилган айб — Жулбулов ва Нурмоновлар эпизоди бўйича оқлансин, дея ҳукм ўқилди.

Биринчи воқеа. 1980 йил 23 август куни кечаси «Марксизм» жамоа хўжалиги Қоратепа қишлоғида яшовчи Норқобил Жумановнинг уйидан номаълум шахслар жами 1.460 сўмлик мулкни ўғирлаб кетганлар.

Иккинчи воқеа. 1982 йил 19—20 ноябрь кечаси Майда қишлоғилик Нурмонов Қобил хонадонидан 17 бош, яъни 2.250 сўмлик қўй-қўзи ўғирланган.

Учинчи воқеа. 1982 йил 21 июнь куни Н. Жулбулов исмли киши хонадонидан 192 сўмлик (20 метр) атлас йўқолади.

Участка инспектори Н. Жуманов ва Қ. Нурмоновларникида содир бўлган ҳар иккала жиноятни ҳам район ички ишлар бўлими жиноят қидирув бўлими бошлиғи Улаш Эшдавлатов билан текширганди. 1985 йилга келиб эса А. Янгибоев юқоридаги жиноятларни яширганликда айбланган. Гўё у воқеалар тафсилотини содир этилган жиноятлар рўйхатига киритмаган эмиш.

Ошкоралик кўзгусида

Н. Жулбулов уйидаги ўғирлик масаласида эса даъвогар ўз кўрсатмасидан тонди. У А. Янгибоевга янглиш маълумот берганини, ўғирланган атлас тўйда ишлатилиб юборилганлигини таъкидлайди ва бу кўрсатма судда ҳам тилга олинади.

Участка инспектори бундан ташқари Кичик Дўстберди қишлоғида истиқомат қилувчи Бўриев, Ражабов Тоғай ва Турди ҳамда Хушвақтов Турдиларни ноқонуний равишда ички ишлар бўлимига олиб келганликда айбланган. А. Янгибоев мазкур ҳаракатларини тан оларкан «жабрдийда»ларнинг маст ҳолда ' Эшмурза Бўриевларнинг хонадонида қимор ўйнаганликлари ва бу ҳолат илгарилари ҳам такрорлангани учун шундай йўл тутганлигини айтади.

Охирги айбнома эса инспекторнинг Аллаёр Умиров уйида рухсатсиз тинтув ўтказгани, унга нисбатан куч ишлатгани ва 8 кун мобайнида қонунсиз равишда ушлаб турганига доирдир.

Эътибор беринг, ҳар бир воқеа орадан камида икки йил ўтгандан кейин текширилмоқда. Хўш, нега шундай бўлаяпти?

Тўртинчи воқеа. 1984 йил апрелида Ленин номли мактабда Ғофир Расулов ўқитувчилик қиларди. Бир куни у синфда ўқувчилар ўз баҳоларини билиш учун давомат китобини варақлашаётганини кўради. Муаллим «қизиқувчан» болаларни ўша журнал билан уради. Дарс тугайди, барча ўқувчилар қолган дарсларни ҳам ўтиб бўлганларидан сўнг уй-уйларига тарқаладилар. Бироқ эртаси куни қишлоқда — Жуманов Тўра исмли кишининг қизи бехосдан вафот этгани ҳақидаги хабар тарқалади. Район, область ҳуқуқ-тартиботчиларидан жавобгарни жазога торттиролмаган ота КПСС Марказий Комитетига мактуб йўллайди, унда ноҳияда содир этилаётган жиноятларнинг яширилаётгани айтилади. Мактуб юзасидан вилоят прокуратурасининг бўлим бошлиғи Сафар Каттабоев (ҳозир Деҳқонобод районида прокурор) ноҳияда тафтиш ўтказади. Худди ана шу текшириш «қармоғи»га участка инспекторларидан Файзулла Алиқулов ва А. Янгибоевлар ҳам илинадилар. Кейинчалик Ф. Алиқулов ноҳақ айбланганлиги аниқланади. Ноҳия ички ишлар бўлими бошлиғи Рўйиддин Одиловга аталган «насиба»ларнинг асосий қисми А. Янгибоевни ҳам четлаб ўтмади.

Энди собиқ участка инспекторининг изоҳини эшитинг. У йўқолган 17 бош қўйни излаш учун ноҳия ички ишлар бўлимининг навбатчи машинасида Чироқчи, Кўкдала районларидаги бир неча қишлоқларга боради. Бироқ қўйлар топилмайди.

— Демак, жиноят менинг эмас, балки навбатчи милиционер, бўлим бошлиғининг айби билан рўйхатга киритилмаган, — дейди у.

— 23 августдаги жиноят ҳақидаги хабар ҳам менга эмас, тўғридан тўғри ноҳия ички ишлар бўлимига етказилган. Ўз-ўзидан у ўша ерда рўйхатга олиниши керак эди. Қолаверса жиноят тафсилотини ноҳия ички ишлар бўлими жиноят қидирув бўлимининг бошлиғи Улаш Эшдавлатов билан текширганмиз. Агар мен шу ерда хатога йўл қўйган тақдиримда ҳам У. Эшдавлатов билан бирга жавоб беришим керак. Лекин калтак биргина менинг бошимда синди. Бу ноҳақликдан бошқа нарса эмас. Ф. Полвонов эса буларга етарлича эътибор бермади.

Юқорида районда жиноятларни яшириш ҳоллари юз бераётгани хусусида ариза ёзилгани айтилди. Ҳа, чиндан ҳам шундай воқеалар содир этилган. Ички ишлар бўлими бошлиғи Р. Одилов баъзи «мураккаб» жиноятларни рўйхатга олдирмасди. Чунки улар ечилмай қолгудек бўлса бўлимнинг ночорлиги кўриниб қоларди. Мен терговда ҳам, судда ҳам шуларни таъкидладим. Р. Одиловни судга чақиртириш кераклигини айтдим. Афсуски, талабим қондирилмади.

Ниҳоят одил суд ўз сўзини айтди. А. Янгибоев тўласинча оқланди. Бироқ унинг саргардонликда ўтган олти йиллик умри учун ким товон тўлайди? Ёру дўстлари олдида боши ҳам бўлди. Мисқоллаб топилган обрўси тўкилди. Шу боис унинг кўнгил хиралиги тинганича йўқ. Ўтмиш азоблари кўз ўнгидан ўтаркан беихтиёр оғир кунларни ёдга олади:

А. Янгибоевни терговчи фуқароларни ноқонуний равишда ушлаб турганликда айблади.

— Тўғри, — дейди у, — мен Аллаёр Умиров уйида бўлиб унинг қонунсиз равишда сақлаган ов милтиғини олганман ва ҳужжатлаштириб ички ишлар бўлимига топширганман. Бу менинг асосий вазифамга киради. А. Умировни бўлимда саккиз кун қолиб кетганига келсак, ўша кунги навбатчи, милиция бошлиғи, қолаверса ноҳия прокурори бу ишлардан хабардор бўлишлари керак эди. Мен ўша пайтлари ўз участкамда бўлганман. Яккабоғ ноҳия халқ суди мени Жулбулов Нормурод иши бўйича оқлади-ю А. Умиров масаласида айбдор санамоқда. Ахир, бу бир кишига алоқадорку. А. Умиров Жулбулов хонадонида рўй берган ўғирликда гумонланган... Кўриниб турибдики, ишнинг асосий қисми терговчилар назаридан четда қолди.

1985 йил 18—21 ноябрь кунлари Яккабоғ район халқ судида А. Янгибоев иши кўрилиб, унинг зиммасидан 158-модданинг 2-қисмида кўрсатилган барча ҳаракатлар чиқариб ташланса-да, суднинг ҳукм қисмида 158-модданинг шу қисми бўйича бир йил муддатга ахлоқ тузатиш ишига ҳукм қилинади. Эътибор беринг, мазкур ҳукм вилоят суди ҳайъатида тасдиқдан ўтганига ишонгинг келмайди. Ушбу хато токи жумҳурият Олий судигача ҳам тузатилмагани кишини жиддий ўйлашга мажбур этади.

— Ўзбекистон ССЖ Олий суди раисининг муовини Б. Ишанов ва Яккабоғ ноҳия халқ судининг раиси Р. Қўшоқов сингариларнинг борлиги кишига далда бераркан, — дейди А. Янгибоев. —Мен барибир оқланиб, партбилетимни оламан... Ишончим комил бунга...

У умид қилмоқда. Ҳақиқатнинг ёлғонлар ботқоғига чўкмаслигига инонмоқда...

— Гарчи 1985 йилнинг 8 январида биз учун кутилмаган буйруқ чиққан бўлса-да 27 январгача ҳеч ким бизни огоҳлантирмади. Участка инспектори сифатида ишлайвердим,— дейди у куйиниб.— Ҳатто июнь ойигача маош ҳам ёзишганмиш...

Лоқайдликми бу?! Ёки инсонни таҳқирлаш, калака қилишми? Жамиятни ўз хатти-ҳаракати билан булғаган қиморбоз оқланса-ю уни тўғри йўлга қайтармоқчи бўлган киши айбдор саналса? Ўз уйида қонунсиз милтиқ ушлаган кимса оқ-у уни огоҳлантирган кимса қора бўлса?

Мақолага нуқта қўярканмиз Қашқадарё вилоят ҳуқуқ тартиботчиларига, қолаверса, кенг жамоатчиликка юқоридагидек хатоларнинг қайта такрорланишига йўл қўйманг, ҳар қандай ҳуқуқ ва қарорлар ИНСОН учун, аксинча, эмас дея нидо қиламиз. Чунки яқин беш йил ичида жумҳуриятда рўй берган қонунсизликлар касофати барчага аён. Бу эса ҳар биримизни сергакликка ундайди.

М. АБДУРАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Фарғона вилоятининг Фрунзе райони маркази — Данғарада ўтказилган Бутуниттифоқ дўстлик фестивалида кўпгина иттифоқдош жумҳуриятларнинг ёш вакиллари иштирок этдилар. Ғафур Ғулом номли 23-мактаб байналмилал дўстлик клубининг аъзолари бу анжуман ташаббускорлари бўлишди.

Фестиваль дастури кўп қиррали ва қизиқарли эди: ўқувчилар мактаб байналмилал клубларининг ишлари билан танишдилар, қўшни хўжаликнинг пахта далаларида бўлдилар, шоирлар ва санъаткорлар шаҳри — қадимий Қўқоннинг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирдилар.

Дўстлик анжуманининг яна бир диққатга сазовор томони шундаки, ташриф буюрганлар меҳмонхоналарда эмас, балки тенгдошларининг уйларига жойлашдилар. Демак, бу — дўстликнинг мустаҳкамланишига, меҳмонлар ўзбек халқининг турмуш тарзи билан яқиндан танишишларига ёрдам берди.

СУРАТЛАРДА: Ивано-Франко вилоятидан келган ўнинчи синф ўқувчиси Оксана Качало (ўртада) ўзининг янги дўстлари орасида; Тува мухтор жумҳуриятининг Қизил шаҳридан келган фестиваль қатнашчиси Виктория Аюшинова (чапда) Мавжуда опа Ашурметовадан оби нон ёпишни ўрганмоқда.

Ф. НАЗИРОВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

ТУРФА ОЛАМ

Голливуддаги энг катта «Юниверсал» кино компанияси биносида нима сабабдан ёнғин чиққанлигини текшираётган Лос-Анжелес полицияси шу киностудиянинг 40 ёшли қоровули Майкл Хьюстонни қамоққа олди. Ёнғин чиққан пайтда у навбатчиликда бўлган. Ўт ўчирувчиларни тезроқ чақиришга ва ўтни ўчиришга асло уринмаган.

Бир неча соат давом этган ёнғин натижасида жуда кўплаб павильонлар ва бир вақтлар кўпгина машҳур фильмларни суратга олишда фойдаланилган декорациялар ёниб кетди.

Бир йўла бир неча фильм устида иш олиб борилаётган суратга олиш майдончалари ҳам ёнғиндан зарарланди. Кинокомпания вакилларининг таъкидлашича, ёнғин «ўнлаб миллион доллар»лик зарар келтирган.

* * *

Замонавий раҳбар қандай бўлиши керак? Миланда чиқадиган «Жорнале» газетаси швейцариялик корхона эгаси Эгон Цендерга шундай савол билан мурожаат қилди. Бу одам 25 йил муқаддам ўз номини қўйиб ташкил этган фирма ҳозир менежмент соҳасида жаҳонда энг йирик фирма ҳисобланади.

«Менимча, — деб жавоб берди у, — раҳбарлар стратегик қарорларни қай тарзда, қачон ва нима учун қабул қилишни биладиган, ўз ходимлари билан оқилона ишлай оладиган одамлар бўлиши керак. Шундай мутахассисларсиз жамият ривожлана олмайди».

* * *

МХЖда янги хизмат тури — «Курьер почтаси» пайдо бўлди. Монголия матбуотининг хабар қилишича, «Курьер почтаси» хат-хабарларни чет эллардаги манзилгоҳларга кўпи билан 72 соатда, мамлакат ичидаги манзилга эса бир кеча-кундузда етказиб бериш мажбуриятини олмоқда. Ҳозир бу хизмат тури Монголия пойтахти, Дархон, Эрдэнэт аҳолисига ҳамда ССЖИ ҳудудида Москва, Киев, Ленинград, Рига ва Таллинда яшовчи одамларга таклиф қилинмоқда.

Ойнаи жаҳонда

28 НОЯБРЬ, ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар тартиби.
11.30 Кимё. Галогенлар оиласи. Хлор ва унинг бирикмалари.
12.00 «Юрак операцияси». Телефильм.
12.30 Такрорий фильмлар экрани. «Товламачи». Бадиий фильм.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 Янгиликлар.
18.10 «Бувижон, ўргатинг». Мультфильм.
18.20 «Қўшиғим, жон қўшиғим».
19.00 «Назорат экрани».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Учрашув». Жумҳурият ёш ижодкорларининг VI семинар кенгаши.
20.25 Тижорат хабарлари.
20.30 «Ахборот».
20.50 Ўзбек классик куй ва қўшиқлари.
21.30 Москва. «Время».
22.00 Ўзбекистон Ленин комсомоли съезди кундалиги.
22.20 «Олтинга тенг». Бадиий фильм (А. Довженко номли киностудия).
23.35 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Кўрсатувлар тартиби.
19.05 «Санъат олами» (рус тилида).
19.35 «Ким тойчоқни эркалайди». Телефильм.
20.00 «Тошкент» хабарлари.
20.10 «Тундаги ҳодисалар».
20.55 «Дўстларимиз даврасида». Концерт.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 «Ашки зиндаги». Видеофильм-спектакль премьераси.
23.00 «Шўнғиётган қизилтўш». Телевизион бадиий фильм (рус тилида).

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.00 «Биз қул эмасмиз...». Телевизион ҳужжатли фильм.
9.30 Москва Давлат филармониясн академик симфоник оркестрининг концерти.
10.30 К. Симонов. «Урушсиз ўтган 20 кун» қиссасидан парчалар. Муаллифнинг ўзи ўқиган.
11.00 «Сўз». Адабий-бадиий программа.
13.00 «Время».
13.40 «Менинг Чайковскийим». М. И. Прудкин ҳикоя қилади.

* * *

16.10 «Мусиқий хазина». Л. Бетховен. Скрипка ва оркестр ижроси учун ре мажор концерти.
16.55 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
17.55 «Бу бўлган... бўлганди...».
18.20 Сиёсий мулоқотлар. «Мана менинг қишлоғим». Олтой ўлкаси.
19.10 «Ўзингга ўзинг ёрдам бер». Х. М. Алиевнинг ўз-ўзини бошқариш услуби.
19.55 «Кинопанорама».
21.25 Коллаж.
21.30 «Время».
22.00 Футбол. УЕФА кубоги. 1/8 финал. «Торпедо» (Москва) — «Монако» (Франция).
23.40 Союзлар уйининг Колонна залида Лидия Русланова хотира кечаси (27 октябрда ёзиб олинган).
00.55 «ТСН».

● МТ II

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Табиат сирлари». Илмий-оммабоп альманах.
9.35, 10.35 Физика. 9-синф. Вазнсизлик ва ортиқча юк.
10.05 Немис тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Немис тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Умумий биология. 10-синф. Эволюциянинг асосий йўналишлари.
12.05 Педагогика ҳамма учун. Киносинф. Тарихий таълим қандай бўлиши керак. 1-қисм.
13.05 «Эркин деҳқонлар сулоласидан». Телевизион ҳужжатли фильм.
13.25 Такрорий телефильмлар сеанси. «Болаларимиз учун уй». 3-серия — «Қиш охирида».
14.25 Академик эшкак эшиш бўйича жаҳон чемпионати. Австралиядан кўрсатилади.

* * *

17.25 «Кучук етаклаган аёл». Р. Шчедрин мусиқасига фильм-балет. Бош ролда — М. Плисецкая.
18.15 «Қишлоқда ўтказилган таътил». Болалар учун қисқа метражли телевизион бадиий фильм («Беларусьфильм»).
18.40 Климовск шаҳри «Веснянка» ансамблининг чиқиши.
18.55 Коллаж.
19.00 «Время» (сурдо таржимаси билан).
19.30 «Хасис бой». Мультфильм.
19.35 А. Блокка бағишланган телевизион ҳужжатли фильм.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Хрюшанинг орзуси».
20.45 Эстрада концерти.
21.15 «Тустовуқлар». Телефильм.
21.25 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида.
22.25 «Авлиё Лука»нинг қайтиши». Бадиий фильм («Мосфильм»).
23.55 «Цунами». Телефильм.
00.25 «Космонавт Волковнинг ердаги сўқмоқлари». Ҳужжатли фильм.
00.35 П. И. Чайковский. «100 та романс».
00.55 «Ер — она масканимиз». Фотоконкурс.
01.00 Баскетбол. Европа чемпионатининг саралаш матчи. Эркаклар. ССЖИ — Чехословакия терма командалари. 2-тайм. МАСК универсал спорт залидан кўрсатилади.

Спорт • Спорт • Спорт Спорт • Спорт • Спорт Спорт • Спорт • Спорт Спорт • Спорт • Спорт

Жисмоний тарбия жонкуярлари

ИШТИЁҚ

Бир ҳафтадирки, биринчи котиб ўзини қўярга жой тополмайди. Фарзанди тобутини қучоқлаб, бўзлаб йиғлаётган онаизорнинг аянчли қиёфаси кўз олдидан бир зум кетмайди. У жигаргўшаси доғида андуҳ торта бериб, яшин урган дарахтдек қорайиб, икки букилиб қолганди. Волидаи муҳтарама куйиб-ёнишининг сабаби аниқ: кўзининг оқу-қорасини тилаб-тилаб олганди.

Онаизор орзу-ҳавас кўраман, деб йиғиб-териб тўплаган тўну сарупо답ларини тобут устига ёпиб: «Ўғлим, бу дунёда қайлиқ кўрмадинг, ғўр кетдинг», — деб йиғлаганидан азага келганлар чидаб туролмадилар. Ҳамма уввос тортиб юборди. Котибнинг кўзидан ҳам ёш қалқди. Ўзи бош бўлган районнинг каттаю кичиги билан байналмилал жангчини сўнгги йўлга кузатиб, идорага қайтаркан, кўнглидаги тугун сира ечилмади. Охири хонага кирди-да, ичидан қулфлаб, ССЖИ мудофаа вазири Язовга хат ёза бошлади:

«Ҳарбий вазирликка Жуков, Малиновский, Гречко сингари атоқли саркардалар бошчилик қилган йиллари Совет Армияси сафларида хизмат бурчини ўтаётган фарзандларимизнинг ножўя ишлари ёки нобуд бўлганлиги ҳақида нохуш хабар эшитмаганмиз. Лекин кейинги йилларда армия хизматида рўй бераётган зўравонлик, қотиллик, қурол-яроғларни ўғирлаш сингари одобсизликни қандай тушуниш керак?

Бир парча этни оқ сут бериб вояга етказгандан сўнг эл қаторига қўшиб, ҳарбий хизматга тўрт мучаси соғ ҳолда юборса-ю бир йилдан кейин ўғил ўрнига қалайи тобут келса, бу қайғу-аламга қайси инсон зоти дош беради. Кейинги йилларда Ватан хизматига Балиқчи районидан соппа-соғ жўнатилган 7 нафар навқирон йигит қалайи тобутда уйига қайтарилди. Фарзандидан жудо бўлган онаизорларнингададсиз оҳу-ноласини бирор марта эшитиб кўрганмисиз? Бу ишга алоқадор жиноятчиларни аниқлаб, уларга кўрилган жазо ҳақида бизни хабардор қилишингизни сўраймиз.

Армиядаги интизом шу кўйга тушган экан, сиз бошлиқ ҳарбий раҳбарларнинг истеъфога чиқишдан бошқа чораси йўқ.

Бегижон РАҲМОНОВ,
район партия комитетининг биринчи котиби, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси аъзоси, Ўзбекистон ССР халқ депутати».

Аччиқ ҳақиқат билан тўлган ана шу мактуб Мудофаа вазирлиги бошлиғининг юрагига ўқ бўлиб санчилгани, қалбини ларзага солгани аниқ. Кўп ўтмай Язовдан яна ўша эски гаплардан иборат, яъни жумҳуриятимиздан Совет Армияси хизматига юборилаётган йигитларнинг аксарияти жисмонан заифлиги, замонавий ҳарбий техникани эгаллашдаги уқувсизлиги, тил билмаслиги оқибатида қурбонлар бўлаётганлиги ҳақида жавоб мактуби келди.

Котиб Мудофаа вазирининг ҳамма фикрларига қўшилмаса ҳам йигитларимизнинг оғир меҳнат юки остида эзилиб, жисмонан заиф бўлиб қолаётганлигини тан олди. Спорт-соғломлаштириш ишларининг ночорлиги, жойлардаги раҳбар кадрларнинг масъулиятсизлиги бунга сабаб бўлаётганини тушунди...

...Ижроком ҳузуридаги спорт қўмитасининг раиси Ҳалимжон Мўйдинов эрталабдан буён иши юришмай, хонасида ўз ёғига ўзи қовуриларди. Негаки мана бир неча ойдан бери миллий кураш тўгараги ташкил қилиш ишини поёнига етказа олмайди: паҳлавонларнинг кўпчилиги хўжаликларда меҳнат қилади. Бири чорва фермасида, бири марказий устахонада, бири далада кетмончи. Уларни вақти-вақти билан йиғиб, бошларини қовуштириб, машқ қилдирай деса, раҳбарлар ишдан қолишади, деб оёқ тираб олишади. Устига-устак машқ ўтказадиган хоналар, жиҳозлар етмайди. Хуллас, районда ўзидан бўлак жонкуяр йўқ, ана шуларни ўйлаб, юраги сиқилади.

Шу пайт телефон қўнғироғи жиринглаб, ижроқўм қабулхонасидаги навбатчи Ҳалимжонни биринчи котиб йўқлаётганлигини айтиб қолди. Олдинига у ишонқирамади.

«Бошида минг бир ташвиш. Аллақандай спорт қўмитаси раиси билан шуғулланишга фурсати бўладими биринчи котибнинг?! — деган фикр кечди Ҳалимжоннинг хаёлидан. Навбатчи хато қилмаганлигини, райкомдан шундай дейишганини таъкидлади.

Қўмита раиси котиб ҳузуридан қушдек енгил тортиб чиқди. Қишлоқ ёшларини, айниқса хотин-қизларни жисмоний тарбияга жалб этиш, спорт майдончаларининг аҳволи, тўгаракларни жиҳозлар билан таъминлаш, қисқаси спорт шуҳратини ошириш масалалари тўғрисида бафуржа гап бўлди. Суҳбат орасида котиб ўзининг асли касби жисмоний тарбия ўқитувчиси эканлигини айтганида Ҳалимжон унинг бу соҳани беш қўлдек билиш сабабини тушунди.

Бир гал Ҳалимжон районда миллий кураш мактаби очиш таклифи билан котибга учрашди. Бегижон Раҳмонов ташаббуси билан Максим Горький номли маданият ва истироҳат боғида 500 ўринли кураш майдони қурилиб, ишга туширилди.

Котиб аралашгач, М. Горький номли давлат хўжалигида миллий кураш тўгараги иш бошлади. Унга номдор полвон, Ўрта Осиё ва Қозоғистоннинг мутлақ чемпиони Раимжон Деҳқонов бошлиқ этиб тайинланди. Кейинчалик шу тўгарак базасида миллий кураш бўйича район спорт мактаби ташкил этилди.

Ҳозир бу ерда 220 нафар ёш паҳлавон миллий курашнинг анъанавий усулларини ўрганмоқда. Айниқса фарғонача усулга қизиқувчилар кўп. Сабаби водий қадимдан чапдаст паҳлавонлари билан машҳур. Чинобод матлубот жамияти ходими Шуҳратбек Усмонов ёшлар сардори. У ўтган йили Тошкентда ўтказилган жумҳурият биринчилигида (оғир вазнда) ғолиб чиқиб, ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди.

Иброҳимжон Иминов, Абдужаббор Раҳмонов сингари талабалар вилоятнинг кўзга кўринган полвонлари. Улар кўплаб беллашувларда Андижон шарафини муносиб ҳимоя қилмоқдалар. Айни пайтда бу йигитлар вилоят терма командаси аъзоларидир.

Ёшларга кураш машқини ўргатишда устоз Тиллахўжа Абдуллаевнинг хизмати катта. Унинг шогирдлари Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон полвонлари ўртасида (фарғонача усул) ўтказилган мусобақада совринли ўринларни эгалладилар.

Балиқчи районида волейбол ўйини ҳам тобора оммавийлашиб бораётир. Ленин номли жамоа хўжалигида хотин-қизлардан тузилган командага Давуд Қўчқоров устозлик қилаяпти. Унинг шогирдлари ўтган йили қишлоқ волейболчилари ўртасида ўтказилган жумҳурият биринчилигида муваффақиятли қатнашиб, совриндорлар сафидан ўрин олдилар. Мухлислар айниқса Асалхон Азимжонова, Ҳилолахон Раҳмонова, Зулфияхон Мамажонова маҳоратига тан бердилар.

Яқинда район матлубот жамиятлари уюшмаси ҳузурида бокс тўгарагининг ташкил этилиши ҳам айни муддао бўлди. Унга 45 нафар йигит жалб этилган. Бўлажак чарм қўлқоп усталарига спорт мастерлигига номзод Султонбек Рустамов устозлик қилмоқда.

Агросаноат уюшмаси ҳам яхши ташаббус бошлади. Ташландиқ биноларнинг бири қайтадан жиҳозланиб, каратэ тўгараги ташкил этилди. Унда 35 нафар йигит машғулотларга мунтазам қатнашмоқда.

Балиқчиликларнинг севимли футбол командаси — «Гулистон» асосан қишлоқ йигитларидан таркиб топган. Жорий йили ёш футболчилар ўртасида ўтказилган район биринчилиги «Гулистон»нинг ғалабаси билан якунланди. Ҳозир Балиқчида ўнта футбол командаси бор. Уларга жалб этилган 250 йигит учун Ленин номли жамоа хўжалиги ўрамида 300 ўринли ўйингоҳ қурилиб, фойдаланишга топширилди. Умуман районда учта томошагоҳ, 27 та спорт хонаси, 170 та волейбол майдончаси, 14 та мерганлик манзилгоҳи мавжуд.

— Муаммолар ҳам йўқ эмас, — дейди Ҳалимжон Мўйдинов. —районимизда қишки спорт зали йўқ, сув спортини ривожлантириш учун ҳавзалар етишмайди. Мактабларнинг базалари талабга жавоб бермайди. Анжомлар, хусусан кийимлар, футбол тўпи дўконлардан топилмаётгани ҳам ишимизга халақит бермоқда. Лекин асосийси Бегижон Раҳмонов бошлиқ райком бюроси спорт-соғломлаштириш ишларини яхшилашда бош-қош бўлаяптики, бу камчиликлар ҳам тез бартараф этилишига шубҳа йўқ.

С. РЎЗИМАТОВ,
Ф. ИСАЕВ.

МУСОБАҚА, НАТИЖА

● ХОККЕЙ. Олий давра жамоалари навбатдаги тур учрашувларини ниҳояладилар. Москванинг «Спартак» командаси ўйинлар жадвалида юқори кўтарилишни муваффақиятли давом эттираяпти. Пойтахт хоккейчилари бу сафар ўз майдонларида Нижний Новгороднинг «Торпедо» командасини қабул қилиб, 3:0 ҳисобида ғалаба қозондилар. Бу ютуқдан сўнг улар жамғармасидаги очколар 36 тага етди. Спартакчилар ҳамшаҳарлари — динамочилардан бор-йўғи уч очко орқада қолмоқдалар. Пешқадамлар ҳисобида 24 учрашувдан кейин 39 очко бор.

Москва армиячилари сафарда Қозоннинг «Этил» командаси билан учрашдилар. Матч тақдирини меҳмонлар киритган иккита шайба ҳал этди. Майдон эгалари бунга бирор марта ҳам жавоб бера олмадилар. Рига динамочилари эса ўз майдонларида Усть-Каменогорскнинг «Торпедо» командасини 3:0 ҳисобида мағлубиятга учратишди.

Шундай қилиб, олий даврада мамлакат биринчилигининг илк босқич баҳслари ниҳоясига яқинлашмоқда. Улар яна тўрт турдан сўнг ниҳояланади. Ҳозир олтин медаллар учун курашадиган ўн команданинг еттитаси маълум бўлди. Улар ўртасида Москванинг «Динамо», «Спартак», «Крилья Советов», МАСК, Воскресенскнинг «Химик», Киевнинг «Сокол» клублари бор.

● ШАХМАТ. Машҳур совет гроссмейстерлари жаҳон чемпиони Гарри Каспаров ва собиқ тож соҳиби Анатолий Карпов қисқа муддатли танаффусдан сўнг яна шахмат тахтаси ёнига ўтириб, курашни бошладилар. Улар баҳсни Франциянинг Лион шаҳрида давом эттиришаяпти.

Куни кеча улар ўртасида матчнинг 13-партияси ўйналди. Карпов оқ доналарни сурди. У фарзини олдида турган пиёдасини жангга ташлади. Жаҳон чемпиони бунга жавобан Грюнфельд ҳимоясини танлади. Кураш қизғин тус олди. Томонлар кутилмаган юришлар қилиб, рақибларини узоқ вақт ўйлантириб қўйдилар. Ниҳоят қораларнинг 41-юришидан кейин партия кечиктирилди.

Аммо гроссмейстерлар эртасига уни давом эттирмасдан дурангга рози бўлдилар. Шундай қилиб, 13 партиядан сўнг кучлар нисбати сақланиб турибди — 6,5:6,5.

* * *

Югославияда шахмат бўйича жаҳон олимпиадаси давом этмоқда. Мамлакатимиз вакиллари мусобақада пешқадамлик қилаётган АҚШ терма командаси билан учрашдилар. Улар 2,5:1,5 ҳисобида ғалаба қилиб, рақибларига етиб олишди.

Хотин-қизлар мусобақасида венгриялик шахматчи қизлар карвонбошилик қилаяптилар. Мамлакатимиз терма командаси эса иккинчи ўринда бормоқда.

● СУВ ТЎПИ. Венгрияда спортнинг бу тури бўйича ўтаётган анъанавий халқаро мусобақада мамлакатимиз вакиллари учинчи ғалабани қўлга киритдилар. Бу сафар улар Франция терма командасини 13:9 ҳисобида енгишди.

Бошқа учрашувлар натижаси: Австралия — Голландия — 9:8, Венгрия — АҚШ — 9:7.

Халқаро мусобақа ғолиби Венгрия — ССЖИ учрашувида аниқланади.

Муҳаррир вазифасини бажарувчи
Н. ЁҚУБОВ.

Д. 74.
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12